

Filosofie Cultură Voluntariat

Noua Acropolă

O PRIVIRE FILOSOFICĂ ASUPRA LUMII

numărul 15, septembrie 2024

Ce opțiuni are omul în viață

de Jorge Angel Livraga

Viena, orașul muzicii

Beethoven, compozitorul și eroul

**Viziunea filosofică
asupra Naturii,
la primii filosofi
și în zilele noastre**

NA NOUA ACROPOLĂ FILOSOFIE
ORGANIZAȚIE INTERNAȚIONALĂ CULTURĂ
VOLUNTARIAT

FILOSOFIA PENTRU VIAȚĂ

curs de
filosofie practică

ETICĂ

Filosofia naturală • Ființa umană și Cosmosul • Înțelepciunea Indiei • Misterele Tibetului •
Filosofia budistă • Confucius

SOCIOPOLITICĂ

Platon • Aristotel • Filosofia neoplatonică • Egiptul Antic • Stoicismul roman

FILOSOFIA ISTORIEI

Importanța transmiterii istoriei • Istorie și mitologie • Ciclurile istoriei • Libertate și destin

Noua Acropolă București

str. Atanasie Demostene nr. 7, sector 5, București
+40 31 405 2024, +40 723 332 633
na-bucuresti@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–21:00

Noua Acropolă Brașov

str. Toamnei, nr. 5, Brașov
+40 731 371 249
na-brasov@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–21:30

Noua Acropolă Cluj-Napoca

str. Horea nr. 10, ap. 9, Cluj-Napoca
+40 740 066 658
na-cluj@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–21:00

Noua Acropolă Constanța

str. General Manu nr. 24, Constanța
+40 744 525 651, +40 341 730 383
na-constantina@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–22:00, weekend 10:00–15:00

Noua Acropolă Iași

str. Nicolae Iorga nr. 51, sc. B, ap. 1, Iași
+40 741 394 303
na-iasi@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–22:00

Noua Acropolă Oradea

str. Bicazului nr. 1A, Oradea
+40 755 292 542
na-oradea@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–22:00

Noua Acropolă Sibiu

str. Grigore Ureche nr. 2A, et. 1, Sibiu
+40 723 332 633
na-sibiu@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–21:00

Noua Acropolă Timișoara

str. Gheorghe Lazăr nr. 5, et. 2, ap. 17, Timișoara
+40 744 781 989
na-timisoara@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–21:00, sâmbătă 16:00–19:00

4 **Filosofia și filosofii**

6 **Ce opțiuni are omul în viață**

14 **Beethoven, compozitorul și eroul**

18 **Viziunea filosofică asupra Naturii, la primii filosofi și în zilele noastre**

22 **Viena – orașul muzicii**

26 **Arhitectura în viziunea lui Hundertwasser**

28 **Simbolismul scărilor**

29 **Pitagora**

30 **Despre Kairos**

31 **Ziua Artelor**

34 **Curs de filosofie pentru viață**

35 **Conferințe, dialoguri, evenimente**

Editor Noua Acropolă România

Director Ivo Ivanovici

Redacție Sonia Ivanovici
Corina Munteanu
Alexandra Stancu

*Distribuție și
relații cu publicul* Mihaela Brătuianu

*Tehno-redactare și
grafică* Florin Ganea
Dan Carp
Ernest Ștefan-Matyus
Paula Dron

Adresă de contact na-bucuresti@noua-acropola.ro

Filosofia și filosofii în accepția unei școli de filosofie în manieră clasică

Ivo Ivanovici

Foto: Blake Dunn, Unsplash

Dacă socotim după mărturiile moștenite din cele mai diverse epoci, noi oamenii nu ne-am schimbat foarte mult, în pofida transformărilor anatomice și fiziologice și a miilor sau zecilor de mii de ani, poate sutelor de mii și chiar milioanelor de ani care au trecut peste noi. Decorul se modifică periodic, iar pe scena vieții dominată de aceleași preocupări și interese se succed una după altă diferite generații de actori. În acest domeniu, deci, nu-și are locul pretenția de originalitate, ci doar de modernizare, și din acest motiv o școală de filosofie în manieră clasică – așa cum este definită Noua Acropolă – își propune să redea viața ideilor și valorilor permanente sau, altfel zis, subiectelor de prim interes uman, prin forme reînnoite și pe potrivă epocii și omului contemporan. Așa cum a observat prof. Delia Steinberg Guzman, „*intuim multe lucruri despre care avem certitudinea că sunt reale și adevărate, dar nu știm cum ar fi posibil să le și trăim*”. Filosofia sau „dragostea pentru Înțelepciune”, așa cum sugerează semnificația numelui său, se inspiră din elemente stabile (întrebări și neliniști esențiale, mari legi ale naturii sau intuiții profunde), care iluminează orizontul conștiinței și caută soluții pentru transpunerea cunoștințelor dobândite prin exercițiul rațiunii în practica vieții. În antichitate, în filosofia presocratică, a fost răspândită convingerea că menirea adevărată a filosofiei ar fi întoarcerea la înțelepciune, ceea ce coincide cu sensul filosofiei în tradițiile străvechi din India și China.

Continuă prof. Steinberg:

În acord cu tradiția derivată din filosofia lui Platon, înțelepciunea include totalitatea cunoașterii și este, totodată, încununarea actului de căutare inteligentă a răspunsurilor la necunoscutele vieții... Cunoașterea avansează treptat și nu trebuie să fie confundată cu aprecieri incomplete, opinii sau păreri mai mult sau mai puțin arbitrare.

Cine este un filosof?

Filosoful nu e un înțelept, încă nu posedă comoara Înțelepciunii, ci doar o căută, merge neobosit pe urmele ei. Nu se conformează domeniului variat al opiniilor intelectuale; pe măsură ce cunoaște, se transformă; cunoașterea sa, ajungând la esența lucrurilor, se transformă într-un stil de viață. El trăiește „o Filosofie Activă”, ceea ce înseamnă că gândește, simte și acționează în mod armonios. Drumul Înțelepciunii se traduce, așadar, prin acțiune, mistică și cunoaștere. Maestrii antici nu spuneau în van că drumul unui discipol este însemnat cu trei virtuți: investigație, devotament și slujire.

... Reiese că Filosoful este un căutător, un explorator conștient al Vieții, un discipol în formare, cel care a lăsat în urmă structurile pline de lacune ale unui simplu student care se mulțumește doar cu instrucția.

Foto: Rod Long, Unsplash

Ce caută un filosof?

Filosoful caută totul, caută înțelepciunea totală și de aceea semnificația filosofiei este tot atât de amplă ca și necesitatea de cunoaștere care îl pune în mișcare pe om. Dorința arzătoare de cunoaștere a unui univers global înfruntă cunoașterea fragmentară, specializarea parțială care aduce după sine ignorarea altor domenii.

Cum e posibilă recunoașterea drumului de cucerire a înțelepciunii fără a cădea în capcana interpretărilor false? La ce surse de inspirație și instrucție sigure și autentice se poate apela cu succes?

Înțelepciunea este ... similară curentului energetic numit viață, care pătrunde întregul cosmos. Și, la fel cum viața se transmite și curge de la un corp la altul, tot așa Înțelepciunea se transmite și ia ființă din când în când. Lanțul lung al înțelepților care au trăit în lume umple paginile Istoriei; ei s-au remarcat prin profunzimea lor și prin modul în care toți au înțeles, în repetate rânduri, aceleași adevăruri.

În continuare prof. Steinberg explică că filosofii înțelepți au oferit întotdeauna răspunsuri decisive, deși nu întotdeauna foarte „raționale”, dar mereu perfect inteligibile și asimilabile, „*asemenea apei pentru cel însetat*”. S-au implicat în iluminarea celor mai dificile subiecte, iar învățăturile lor sunt solicitante și îndepărtează privirea de la mirajele materiei, pentru a favoriza întoarcerea la observația interioară; sunt cei care înfrâng vanitatea umană cu înțelepciunea atemporală.

Ce face un filosof?

Prin istoria filosofiei, pe baza înțelegerii întrebărilor și răspunsurilor care au motivat făuritorii istoriei și prin asimilarea esențială a moștenirii culturale, el dobândește „conștiința-istorică”, se unește cu „ființa-istoriei” și devine exponentul conștient și legitim al umanității.

Nemulțumit de „opinii, aparențe și convenții” explozează curajos orizonturile nesfârșite ale cunoașterii. Orice adevăr, oricât de important și evident ar fi, este „încorporat” la un moment dat în unul mai mare, mai profund și cuprinzător. Omul reflexiv observă lumea în jurul său și, de asemenea, se observă pe sine, iar subiectul și obiectul se unesc într-un singur act al cunoașterii, sau, după cum se afirmă într-un proverb, „extremele nu se anulează, ci sunt complementare și se unesc”. Cerul înstelat și legea morală din motto-ul marelui filosof Kant exprimă aceeași convingere.

Dacă cunoașterea înseamnă putere, pentru un filosof aceasta are, înainte de toate, o semnificație etică sau morală: prin cunoașterea de sine devine posibil actul auto-formării persoanei în acord cu legile firii și ale lumii. O persoană liberă își poate asuma în mod conștient (nestingherit și în deplina cunoaștință de cauză) responsabilitatea pentru propria viață, avînd calitatea individului independent de motivații mai mult sau mai puțin inconștiente. ♣

Ce opțiuni are omul în viață

*Conferință susținută în
7 septembrie, 1978
la Madrid*

Jorge A. Livraga Rizzi

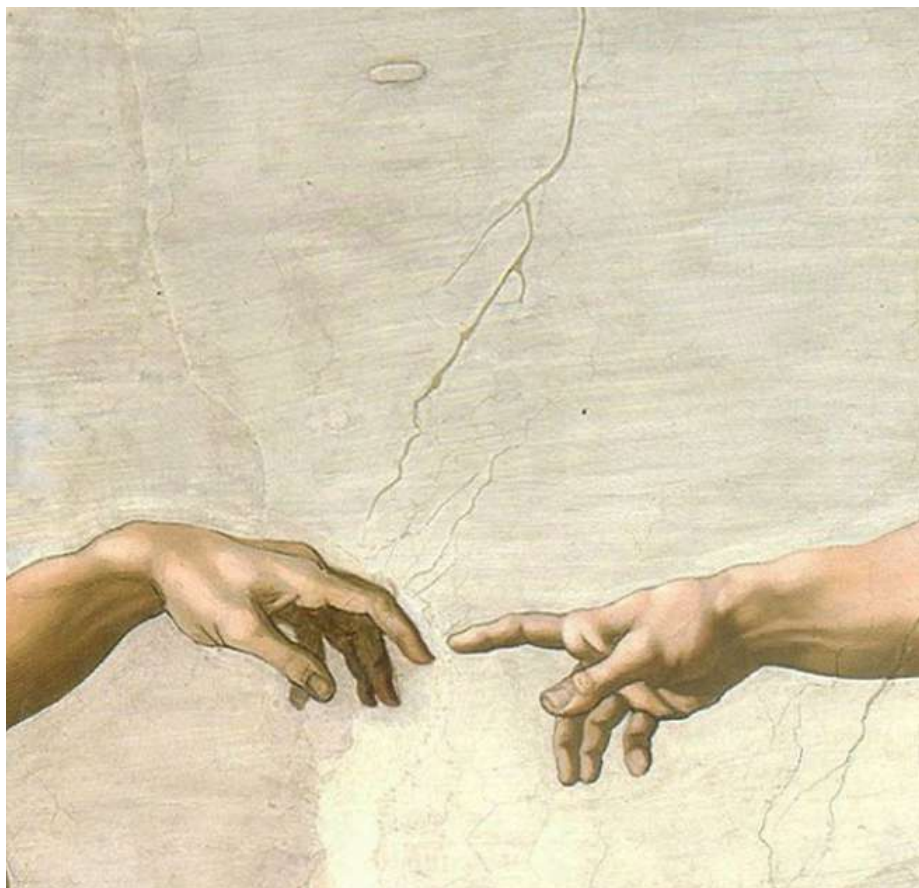
Sfântul Ieronim
Albrecht Dürer (1471-1528)
Foto: Wikimedia Commons

Cred că toți oamenii, indiferent de nivelul lor cultural, indiferent de vârstă sau de starea materială, poartă în interiorul lor potențialul de a intra în legătură cu adevărul într-un mod direct, palpabil. Este necesar doar ca, din când în când, cineva care a avut ceva mai mult timp pentru a cerceta aceste lucruri, să amintească fiecăruia dintre noi de ceea ce poartă în interior.

Subiectul de astăzi este despre opțiunile pe care le poate avea omul în viață. Este o temă foarte, foarte veche, deoarece este evident că omul se întreabă de când există: „ce opțiuni am eu în viață?” În general, oamenii au ales întotdeauna între trei posibilități sau trei alternative.

Una, să considere că totul este absolut determinat: Dumnezeu, Inteligența Cosmică sau oricum am dori să o numim, a determinat deja toate lucrurile într-un mod atât de just, încât nu putem modifica niciun detaliu din tot ceea ce se întâmplă în Univers. Chiar și atunci când credem că facem ceva în mod voluntar, în realitate nu este așa, ci suntem pur și simplu condiționați, presați de un mediu invizibil și magic, care într-un anume fel ne conduce inevitabil acolo unde trebuie să mergem, adică spre împlinirea unui anumit destin. Aceasta ar fi una dintre opțiuni și, după cum putem observa, este o alternativă destul de extremă.

O altă concepție ar fi cu totul contrară: cea care spune că nu există determinism istoric, vital sau cosmic; că lucrurile nu se întâmplă prin cauzalitate ci sunt întâmplătoare, că astăzi suntem aici, dar am putea fi oriunde altundeva. Cu alte cuvinte, toate lucrurile care ni s-au întâmplat în viață nu trebuiau neapărat să se întâmple, că acestea pur și simplu s-au întâmplat așa cum s-ar fi putut întâmpla și altele. Dacă am legat o prietenie, am avut o dragoste sau o ceartă, un conflict cu o anumită persoană, foarte bine se puteau întâmpla toate acestea

Facerea lui Adam (detaliu)
Michelangelo (1475–1564)
Foto: Wikimedia Commons

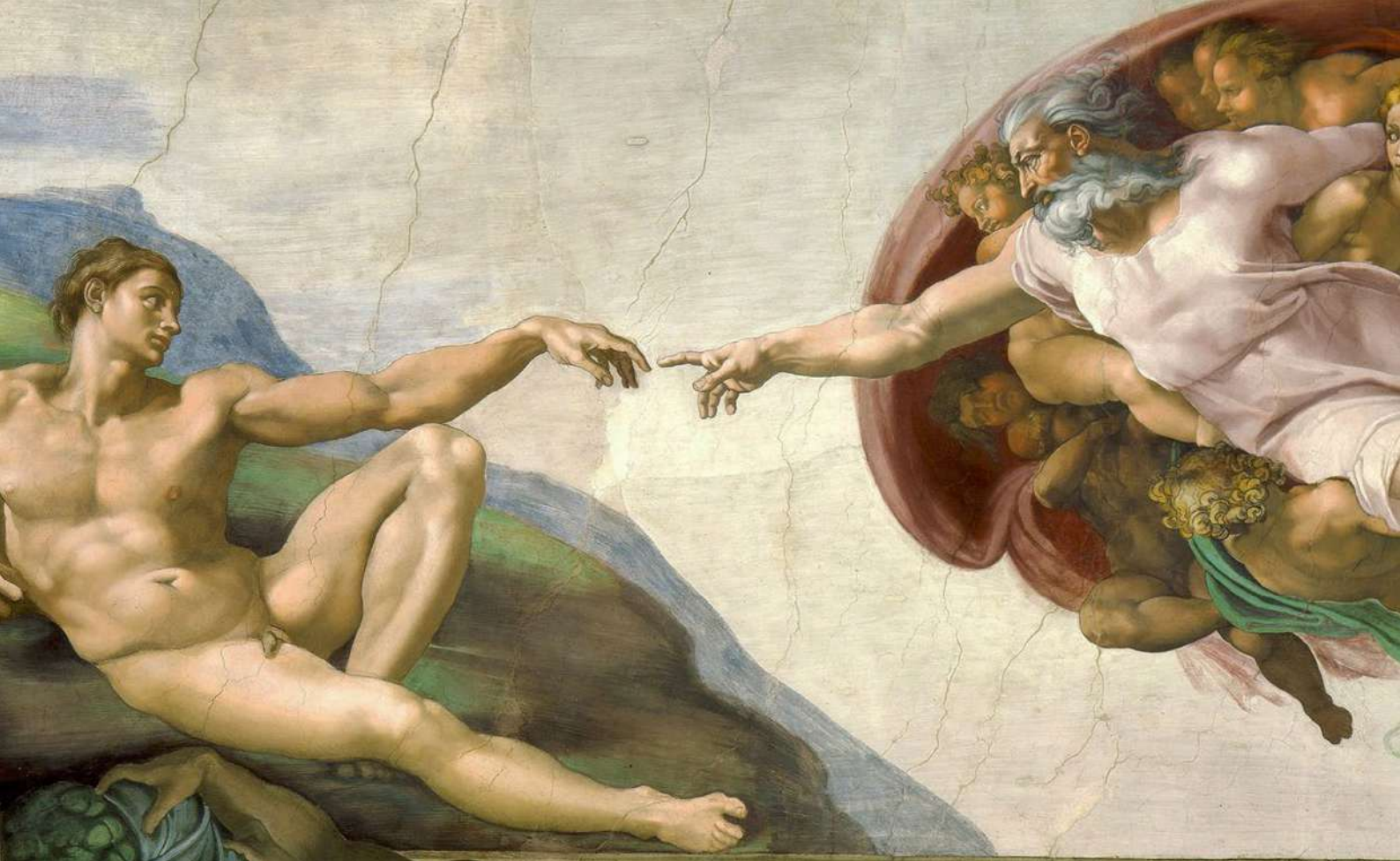
și cu orice altă persoană, și asta e! Am fi putut alege acea persoană sau oricare alta; ca și când noi suntem cei care alegem totalitatea absolută a tot ceea ce ni se întâmplă, adică am fi responsabili – dar într-un mod categoric, aproape kantian – de absolut tot ce ni se întâmplă. Ca și cum am fi stăpâni și suverani asupra propriului destin. După cum vedem, și aceasta este o alternativă destul de extremă.

Reconsiderând aceste două posibilități, prima susține ideea că Omul este total condiționat de Destin și că niciuna dintre acțiunile sale nu poate fi modificată nici de el însuși, nici de semenii săi, nici de Natură. Aceasta este prima posibilitate.

Totuși, din punct de vedere filosofic considerăm această alternativă în mod esențial greșită, pentru că dacă totul este determinat, dacă nu avem nicio responsabilitate, de ce există suferința? În mod evident, suferința este un avertisment ce ne atrage atenția pe

diferite niveluri de conștiință atunci când ceva nu este în regulă. Suferința îmi spune când am un dinte cariat; când cineva mă calcă pe picior; când mă trădează. Suferința este un vehicul al conștiinței, o atenționare de a reveni sau nu pe calea stabilită anterior.

Așadar, această primă concepție este invalidată, în esență, de existența suferinței. Căci, dacă ne-am afla într-un Univers în care totul a fost deja prestabilit într-un mod absolut, complet absolut, ce sens ar mai avea suferința? Niciunul. Ar fi o suferință gratuită care ne-ar duce cu gândul la existența unui Dumnezeu nechibzuit, a unui Dumnezeu pus pe șotii, care râde de noi și de suferințele noastre spunând: „Ce bine că suferă!” Ar fi un Dumnezeu necruțător. Asemenea imagine nu poate face parte din concepția noastră despre Dumnezeu, deoarece astfel am atribui sacrului aspecte aberante ale naturii sadice ale unor oameni pe care nici măcar nu îi putem numi oameni.

Facerea lui Adam
Michelangelo (1475–1564)
Foto: Wikimedia Commons

Celălalt punct de vedere, acela care stipulează că putem modifica întregul mediu înconjurător, are și el neajunsurile lui. Oare am putea afirma, de exemplu, că noi toți dorim să murim? Eu cred că nu; cred că există multe persoane care nu-și doresc să moară. Foarte mulți oameni nu doresc să îmbătrânească sau nu doresc să fie bolnavi și totuși nu pot evita nici una, nici alta. Dacă voința noastră ar putea – fie direct, fie prin mijloace indirecte – să producă schimbări categorice în natură, atunci poate că ar fi mulți oameni care nu ar muri, care nu ar îmbătrâni, pe scurt, care ar fi diferiți de ceea ce sunt astăzi. Dar momentan aceasta nu este realitatea noastră de aici și de acum și este mai mult decât evident că noi nu putem modifica unele lucruri și nu putem schimba unele circumstanțe.

Prin urmare, observăm că ambele concepții extreme se sprijină pe greșeli principiale, fără să luăm în considerare și multe alte aspecte „pro și contra” pe care le-am putea

identifica. Însă găsim ca fiind esențiale marile dificultăți semnalate mai sus.

Există de asemenea și o a treia alternativă: aceea de a considera că avem o anumită libertate, chiar dacă în linii mari, toate lucrurile sunt condiționate. Aceasta este ideea susținută de cele mai vechi școli de filosofie, atât în Orient, unde este numită în sanscrită „viveka”, cât și în Occident, unde i se spune „liber arbitru”. Se referă la posibilitatea de a fi liberi, în limitele pe care Dumnezeu sau natura ni le oferă în diferite momente temporale și în diferite localizări spațiale.

Dacă mă aflu, de exemplu, într-un avion care zboară la o altitudine de 10.000 metri, sunt liber să merg la toaletă, să iau un suc sau un pahar de vin, să citesc o carte, dar nu sunt liber să deschid ușa de ieșire. Sunt liber s-o fac, dar dacă deschid ușa avionului voi muri și eu și toți ceilalți, așa că nu are niciun sens să o fac. Sunt liber, de exemplu, să-mi tai unghiile, dar nu sunt liber să-mi

tai penele, deoarece nu le am. Aici se află problema. Problema mea filosofică este tocmai faptul că nu pot tăia ceea ce nu am, ci doar ceea ce am. Cu alte cuvinte, eu pot să cultiv doar ceea ce văd, ceea ce simt, ceea ce percep. Această a treia idee filosofică este interesantă.

Mai mult, în momentul de față ar mai exista și o a patra poziție, care nu este filosofică dar este umană, fructul disperării momentului în care trăim. Știm cu toții că lumea occidentală trece prin criză și nu este o noutate să spunem că această criză afectează și Spania, ridicând întrebarea ce anume vom alege, dacă alegem ceva sau lăsăm lucrurile așa cum sunt, fără a mai alege nimic. Dar nu în cadrul concepției deterministe, care afirmă că totul este decis, fixat și bine făcut. Dimpotrivă, este poziția care susține că nimic nu este fix și nici bine făcut. Nu există Dumnezeu, nu există lume, nu există suflet, nu există nimic; singurul lucru care există este cel ce poate fi pipăit și

văzut. Și de ce să mă mai obosesc să aleg, dacă acesta este un obicei învechit? Alegerea ține de oamenii cu preocupări estetice sau etice, dar pe care eu nu le am, eu sunt un om eliberat. De ce să aleg? Nu aleg nimic. Fac ce vreau.

Această atitudine nu este tocmai filosofică. Nimeni nu face ceea ce vrea: când cineva pare uneori așa de liber și spune că face ceea ce vrea, de exemplu un tânăr care își colorează părul în albastru sau în verde, aceasta nu înseamnă libertate, ci e pur și simplu o reacție la instinctele sale; cu alte cuvinte, poate că tânărul cu pricina nu are stăpâni în exterior, dar are în propriul interior niște stăpâni brutali, care îl obligă să poarte părul într-un anume fel, care îl obligă să-și coasă o inimioară din pânză într-un loc indecent pe pantaloni sau îl obligă la orice altă atitudine stranie. Acesta nu este un proces al eliberării, ci un proces de felul imploziei, de prăbușire la nivelul de bază al vieții instinctuale. Iar instinctele și senzațiile transformate în percepții ne afectează puternic pe toți.

Ieri, la cursul de „Fenomenologie Teologică” vorbeam cu discipolii mei despre una dintre Evangheliile chineze în care sunt strânse cuvintele lui Buddha. Vorbeam despre faimosul caz al lui Siddhartha Gautama, principele din Kapilavastu, care dorea să cunoască lumea. Deoarece augurii și celelalte personalități prezente la nașterea lui preziseseră că, după ce va cunoaște lumea, se va dedica misticii și învățăturilor religioase, tatăl său – care nu dorea acest lucru, ci dorea ca fiul lui să îl urmeze la tron – l-a închis într-un palat din marmură, cu grădini mari de jur împrejur, unde putea avea contact numai cu persoane foarte bine educate, fiind împiedicat să vadă răul din lume.

Dar el fiind tânăr, era curios să cunoască realitatea și i-a spus tatălui său că vrea să vadă lumea. Așadar i s-a pregătit un itinerar turistic special prin oraș, în care totul a

fost „aranjat” în prealabil. A făcut turul orașului unde toate lucrurile erau perfecte; casele erau curate, cu ghirlande peste tot; toți oamenii erau tineri și frumoși, cântau și aclamau, în timp ce păsărelele zburau prin toate părțile. Însă – după cum afirmă textele – ființele luminoase (devas), în dorința de a pune la încercare, într-un fel, spiritul principelui, au făcut ca acest farmec să se întrerupă.

Drept urmare, Siddhartha Gautama a văzut un om cocoșat pe un toiag, cu picioarele tremurânde și l-a întrebat pe vizitiul său – care acționa ca maestru, ca și în cazul lui Krishna și Arjuna din Bhagavad-Gita – cine este acel om, ce s-a întâmplat cu el, de ce este atât de încovoiat încât de abia poate merge și trebuie să se sprijine într-un baston? Vizitiul i-a răspuns: „Domnul meu, acesta este un om bătrân.” Și Siddhartha a exclamat: „Săracul! Presupun că acest lucru i s-a întâmplat numai lui?” „Nu, nu – i-a spus vizitiul – realitatea este Majestate, că toți oamenii îmbătrânesc.” Cu alte cuvinte, i-a spus adevărul. Siddhartha a rămas pe gânduri, amuțit și consternat de cât de tristă este viața omului: „Deci, toate aceste fete frumoase pe care le văd și acești tineri așa de mândri, atât de plini de viață, vor fi într-o zi încovoiați, îmbătrâniți, cu privirea stinsă?”

După aceea, devașii au făcut astfel încât să întâlnească în drum un bolnav – cel mai probabil un lepros, conform descrierilor – care avea pe față, pe mâini, pe toată pielea, exfolieri și deformări de-a dreptul respingătoare. L-a întrebat din nou pe vizitiu: „Ce este în neregulă cu el? Carnea i se rupe, mâinile îi tremură, are un chip desfigurat, îi lipsește părul și pare să sufere de mari dureri... Ce e cu el?” „Domnule – a răspuns vizitiul – este un bolnav...” „Și toți ne îmbolnăvim?” „Da, Domnule, toți ne putem îmbolnăvi în orice moment.” „Ce tristă este condiția umană! – s-a gândit Siddhartha – căci în orice moment

Inocență

William-Adolphe Bouguereau (1825–1905)
Foto: Wikimedia Commons

și oricât de sănătos ai fi, poate din cauza unui curent de aer sau a miasmelor insalubre ale vreunei mlaștini, omul se poate îmbolnăvi și suferi”.

Și-a continuat drumul și a văzut un cortegiu funerar; un grup de persoane care purtau un om mort pe o targă. Siddhartha Gautama l-a văzut și a întrebat: „Cine este acest om? Ce se întâmplă? De ce este așa de palid și rigid? De ce este dus pe targă?” „Domnule, este un om pe care viața l-a părăsit, gândurile l-au părăsit și acum este ca un lucru, o bucată de lemn, o piatră...” Siddhartha a insistat: „Și asta se întâmplă tuturor?” „Da, Domnule. Acesta este destinul inexorabil al tuturor. Toți trecem prin bătrânețe, boală și moarte. Este inexorabil.” Atunci, principele Siddhartha s-a gândit că poate viața nu are un sens în sine și că ar trebui să căutăm motivul vieții și ceea ce se ascunde

Facerea Evei
Michelangelo (1475-1564)
Foto: Wikimedia Commons

în spatele tuturor lucrurilor, în spatele acestui rău, al tuturor acestor dureri și suferințe.

Această întrebare, „de ce?”, care vine din interiorul nostru, este o întrebare eminentă filosofică, deși nu apare dintr-o speculație dialectică sau retorică; și fără să se folosească silogismele lui Socrate sau ale lui Aristotel. Totuși, această întrebare, acest „de ce”, această voce care „strigă în mijlocul deșertului”, așa cum spune și Biblia, este profund filosofică. Și noi folosim această voce, deoarece și noi ne punem aceeași întrebare în interiorul nostru: de ce?

Este neliniștea naturală a tuturor ființelor vii, este întrebarea firească a tuturor bărbaților și femeilor, întrucât toți se întreabă: „De ce mi se întâmplă așa ceva? De ce nu mi se întâmplă altceva? De ce sunt într-o zi într-un fel și în altă zi în altul? De ce unii oameni se nasc sănătoși, iar alții bolnavi? De ce unii sunt bogați și alții săraci? De ce unii sunt frumoși și alții atât de oribil de urâți? De ce mor cei buni și cei răi rămân?” Nu sunt acestea oare întrebări fundamentale, la care este greu să răspundem, dacă nu depășim nivelul întrebării și nu avansăm către răspuns? Dacă

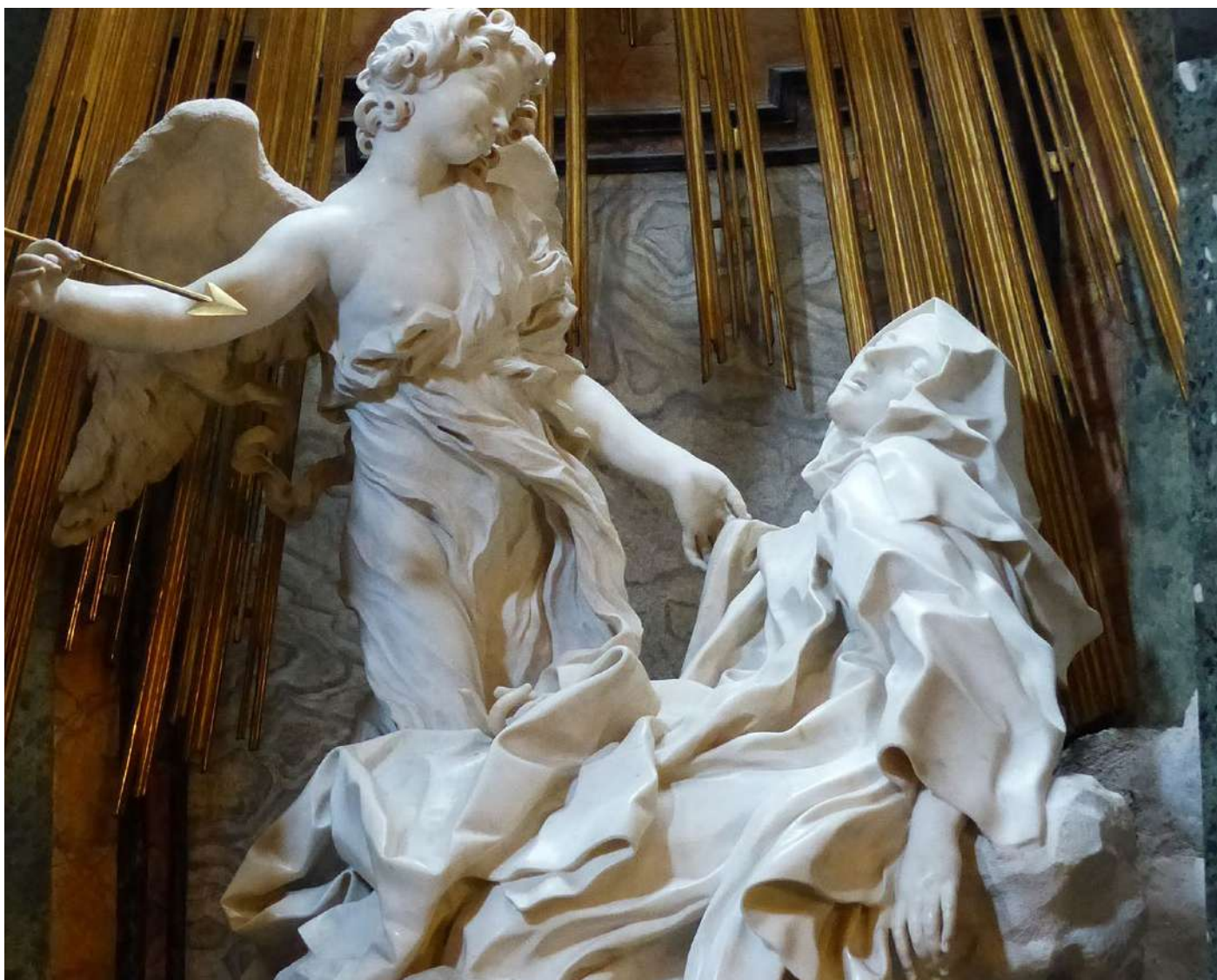
rămânem la întrebare, nu vom putea ieși niciodată din ea.

Îmi imaginez că toți am experimentat o anume suferință, o durere sau am fost afectați de moartea unei persoane dragi și știm cât de dificilă și cât de șocantă este această situație. Nu mă refer acum la știrile din ziare care anunță că, de exemplu, s-au înecat cinci mii de persoane în locul cutare. Citim, dar

nu conștientizăm. Adevărul este că mai avem mult până la o „conștiință imaginativă”. Aceasta este una din marile noastre probleme. Lipsiți de imaginație, nu putem concepe suferința celor cinci mii de persoane înecate în Gange sau în orice alt fluviu. Reușim doar să exclamăm: „Ce știre, fii atent...!” Vorbim despre catastrofele altora cu cea mai mare detașare, nu participăm la ele. Dar când ne moare mama, tatăl sau o persoană apropiată, când suntem noi cei care avem o boală sau o suferință, când noi suntem cei care trăim o dramă, atunci din profunzimile noastre spirituale se ridică acea întrebare puternică: De ce? Ce opțiune am? Ce șansă am să înving acest rău? Ce șanse am să înțeleg de ce se întâmplă aceste lucruri? De ce există oameni bolnavi? De ce sunt bătrâni? De ce sunt morți? De ce suferă atât de mulți oameni? De ce există atât de mulți copii care nici măcar nu au un pătuț unde să poată fi legănați? De ce sunt atât de mulți morți aruncați în gropi comune? De ce nu există un sicriu pentru ei? De ce, de ce, de ce...? Și la această întrebare vom căuta un răspuns, un răspuns simplu, un răspuns uman.

Filosof meditând
Rembrandt (1606-1669)
Foto: Wikimedia Commons

Extazul Sfintei Tereza
Gian Lorenzo Bernini (1598–1680)
Foto: Wikimedia Commons

Dar dacă ne blocăm la întrebare, niciodată nu vom ajunge la răspuns. Vă rog prieteni, aș vrea să cugetați o clipă la ceea ce vă spun. Dacă eu, de exemplu, prind acum cu mâna acest ventilator de aici, nu voi putea atinge peretele din față cu cealaltă mână. Este inutil să încerc acest lucru. Pentru a ajunge la perete, ar trebui să dau drumul ventilatorului. Iar când voi atinge peretele, nu voi putea atinge ventilatorul. Așadar, pentru a putea ajunge la răspunsuri, primul lucru pe care trebuie să îl facem este să lăsăm întrebările în urmă. Cu alte cuvinte, întrebarea a fost doar un mobil, un motiv, un stimulent pentru răspuns, dar dacă nu renunțăm la întrebare, nu vom ajunge niciodată la răspunsul ei. Acesta este un principiu fizic; și așa cum spune vechiul Kybalion:

„Precum sus, așa și jos”, se întâmplă exact același lucru și în dimensiunea spirituală și în cea psihologică.

Există două alternative sau două posibilități pentru om: una dintre ele este să fie materialist, adică să rămână blocat la nivelul întrebării. Materia este întotdeauna incompletă, întotdeauna moare, întotdeauna suferă. Materia pierde pene, pierde solzi, pierde frunzele toamna... Cade cu păsările când e frig, se rupe cu gheața când vine primăvara. Materia este întotdeauna fragilă, întotdeauna piere sau cade.

Constatăm că în muzică, de exemplu, s-a pierdut simțul melodiei. Singurul lucru care mai rămâne este să fim surprinși de niște zgomote, să fim tulburați de o serie de sunete discordante care amintesc doar de materie, sunete

mecanice. Observăm că și în arta picturii se reflectă doar viziunea materialistă care afectează lumea noastră modernă. Astfel, în pictura modernă, în pictura actuală, desenul, care reprezintă partea spirituală, care reproduce gândirea și înțelegerea dintre oameni, a fost înlocuit de amestecul culorilor, care nu oferă nimic, care nu transmite nimic de la un om la altul. Este ca și când am împrăștiat aici pe pereți patru tuburi de culori și am spune că ceea ce vedem se numește „Bătălia de la Ebru”. Și vor fi unii care ar pretinde că pot vedea bătălia, ia alții că văd o farfurie cu omletă – în funcție de cât de foame le este – sau cel care o vede pe mama-soacră, etc... Fiecare vede „ceea ce vrea să vadă”. Totuși, dacă am picta un măr, ar fi ceva ce se poate recunoaște și nu numai de

Venus din Milo
Muzeul Luvru, Paris, Franța
Foto: Wikimedia Commons

către noi, ci și de cei care vor veni după o sută sau două sute de ani și care vor spune: „Aici este pictat un măr”. La fel ca atunci când mergem în Muzeul Prado, ne uităm la vechile tablouri și spunem: „Acest tablou reprezintă cutare sau cutare lucru”. Dar, cum putem ști ce este pictat în acele tablouri?

Pornind de la această concepție materialistă care va spune inclusiv că Dumnezeu nu există, nu se va ajuge nicăieri, deoarece este un punct de plecare, nu de răspuns. Răspunsul este complet diferit, este o poziție spirituală. Nu mă refer acum la „spiritualitatea” celui care se așază în poziția de lotus și repetă „Om Mani Padme Hum” sau arde

tămâie ori alte lucruri în cameră, ci la ceva implicit spiritual, ceva ce simte fiecare om ... chiar dacă nu a citit nimic, chiar dacă nu știe niciun cuvânt în sanscrită, chiar dacă nu a aprins niciodată tămâie sau nu a adus nicio lumânare în vreun templu.

Ce înseamnă a fi spiritual? Spiritual este acel ceva care încearcă să dezvăluie soluții pentru sine și pentru ceilalți, ceva ce nu este supus trecerii timpului. Țineți bine minte: toți putem constata când o dragoste nu este decât o emoție materialistă, tocmai pentru că nu este de durată, ține foarte puțin, până este satisfăcută. Când dragostea este spirituală durează toată viața și uneori dincolo de moarte. Același lucru l-am putea spune pentru orice altceva. Când cineva s-a dedicat unor obiective cu finalitate materială, să zicem pentru bani, cât ține asemenea dedicare? Până cineva îi plătește banii, logic, și „dacă nu sunt plătit pentru asta, eu am plecat!” Dar dacă cineva s-a dedicat unei idei, unui idealism de orice tip, cum ar putea fi de exemplu Acropola, chiar dacă pe mine nimeni nu mă plătește pentru această conferință, o voi ține oricum. Cu alte cuvinte, nu sunt „condiționat”. Înțelegeți? Nimeni nu mi-a dat un plan pentru ceea ce trebuie sau nu trebuie să spun. Nu mi s-a spus: „Bine, profesore Livraga, vorbiți-ne despre asta și asta, dar, atenție, să nu atingeți acest punct... deoarece nu vă vom lăsa, deh!” Logic, dacă aș fi plătit pentru a ține conferința aș fi obligat să accept anumite limitări. Dar fiindcă nu cer nimic, sunt un om liber, spun ceea ce simt și gata.

De aceea spun că libertatea este fundamentată în spirit. Și se reflectă în artă prin desen de exemplu, sau prin sculptură etc... Toată lumea recunoaște că aceasta este o replică a lui Venus din Milo. Ei bine, dacă presupunem că este aici și cineva, deși nu cred, care nu știe că este o replică a lui Venus din Milo, nu-mi imaginez că ar putea să

întrebe: dar este o femeie sau este o piuliță? Evident că este o femeie, este acoperită până la brâu, nu are mâini etc. Artistul care a realizat-o, în urmă cu mai mult de două mii de ani, ne transmite ceva, și dacă acest ceva a trăit timp de două mii de ani, nu este material, chiar dacă se sprijină pe materie. Este ceva spiritual, deoarece nu a dispărut și nu va dispărea niciodată; atâta timp cât păstrăm operele de artă, ele vor transmite mesajul lor, ideea lor, pentru totdeauna.

În același mod și muzica ne transmite mesaje. Când ascultăm marii clasici, chiar dacă nu știm mare lucru despre muzică, chiar dacă nu deosebim un rondo de o suită sau un scherzo de o bagatelă, totuși, ascultăm muzica și simțim o înălțare sufletească. Când ascultăm de exemplu, muzică gregoriană într-o catedrală gotică, lucru care mie mi s-a întâmplat de atâtea ori, slavă Domnului, sufletul se înalță, sufletul se ridică și mâinile se deschid ca într-o cruce magnifică de foc pentru a primi ceea ce simțim în noi.

Deoarece noi aplicăm spiritualitatea tuturor lucrurilor; când punem pecetea spiritualității pe toate lucrurile, oricât de impure sau de inferioare ar fi ele, când putem fi spirituali chiar și în cele mai mici acțiuni ale noastre, atunci devenim nemuritori, devenim cu adevărat oameni. Așadar, să încetăm să mai vorbim despre inegalități și să vorbim despre valorile pe care le au oamenii, despre valorile pe care le au lucrurile, căci nu există în lume două flori identice și nici doi pești identici, nici doi oameni egali, slavă Domnului! Și această bogăție face să nu ne plictisim în eternitate, căci suntem din fericire toți diferiți; ne putem plimba prin grădini privind mii de trandafiri, fără să ne săturăm; putem sta în fața focului iarna, privind cum se înalță sute de flăcări, și ne par a fi toate diferite; stăm vara pe malul mării și privim valurile, a căror spumă pare întotdeauna altfel.

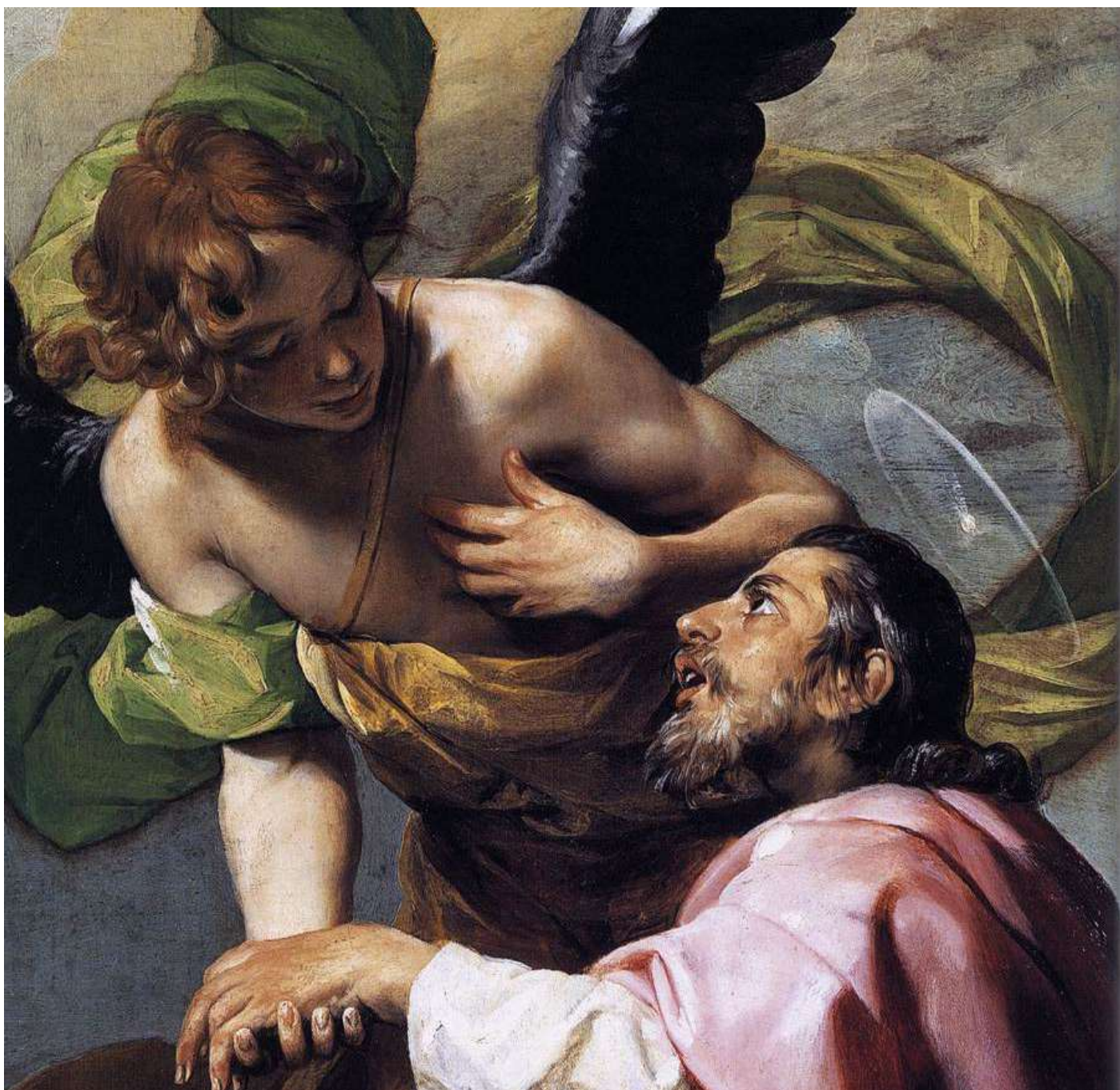
În această bogăție a spiritului, în această forță a spiritului, găsim soluții. Astfel, omul nu mai stă încovoiat, nu mai este bolnav și nu mai este mort, deoarece omul interior nu se încovoie niciodată, nici nu se îmbolnăvește și nici nu moare. Atunci se simte acea forță interioară, când este descoperit adevăratul om – nu omul întrebărilor, ci omul răspunsurilor.

Da, atunci brațele noastre se deschid către stele; atunci vom putea sta în picioare în fața Istoriei și vom

putea transmite cuvântul nostru cu fervoare. Vom putea lăsa moștenire penele noastre rupte, însângerate cu cerneala inimii noastre, generațiilor care vor veni. Vom putea să recunoaștem din nou marmura, pietrele; vom putea desena, picta, visa, râde, cânta. Vom putea avea și aclama din nou un Domn, vom putea ajunge să îl concepem pe Dumnezeu, pe noi înșine și natura. Vom merge din nou pe cărările onoarei; buze noi vor cânta cântece vechi și mâinile noastre tinere vor

mânui din nou vechile spade, într-o mare Olimpiadă spirituală. Ajunge cu întrebările! Toți bărbații și toate femeile care suntem capabili de acest lucru, să cerem în fața lui Dumnezeu și în fața oamenilor răspunsuri; să cerem în noapte, în tăcere, sau să vociferăm în gura mare, cu ochii plini de lacrimi: vrem răspunsuri, vrem să trăim un răspuns! Și brațele noastre se înalță spre cer, implorând și cerând ... dacă există un Dumnezeu, vrem un răspuns! 🌹

Viziune asupra Ierusalimului a Sfântului Apostol Ioan (detaliu)
Alonso Cano (1601–1667)
Foto: Wikimedia Commons

A detailed oil painting of Ludwig van Beethoven, showing him from the chest up. He has wild, grey hair and a serious, intense expression. He is wearing a dark coat over a white shirt and a red cravat. He is holding a quill pen in his right hand and a sheet of music paper in his left. The background is dark and textured.

*Binele să-l faci oricând,
Libertatea mai presus de orice iubește-o,
Și un tron chiar dac-ai stăpâni,
Adevărul niciodată nu-l trăda.*
—Ludwig van Beethoven

Beethoven, compozitorul și eroul

Mihaela Brătuianu

Beethoven
Joseph Karl Stieler (1781-1858)
Foto: Wikimedia Commons

Ludwig van Beethoven (decembrie 1770 – 26 martie 1827) este considerat cea mai importantă personalitate a perioadei de tranziție dintre epoca clasică și cea romantică a muzicii simfonice occidentale, unul dintre cei mai faimoși și mai influenți compozitori ai tuturor timpurilor ⁽¹⁾.

Beethoven provenea dintr-o familie cu tradiție muzicală: bunicul său de origine flamandă, Lodewijk van Beethoven, fusese capelmaistru la curtea principelui elector din Köln, iar tatăl său, Johann van Beethoven, era tenor în aceeași instituție muzicală. Primul profesor de muzică al lui Beethoven a fost chiar tatăl său, un instructor foarte exigent sub îndrumarea căruia a debutat public la șapte ani. Și-a continuat studiile cu organistul curții, Christian Gottlob Neefe, considerat cel mai bun profesor din Bonn. Sub îndrumarea lui, Beethoven descoperă noblețea muzicii, începe să compună și înțelege că muzica va deveni sensul vieții lui.

De-a lungul vieții, Beethoven a avut parte de susținerea financiară a mai multor nobili, precum contele Ferdinand von Waldstein, prințul Lichnowsky sau principele elector Maximilian Friedrich, cărora le-a dedicat unele dintre compozițiile sale.

În anii tinereții se stabilește la Viena, unde studiază cu Haydn, iar după unele surse se întâlnește și cu Mozart. Era un pianist, organist și violonist foarte talentat, un creator plin de originalitate și un improvizator desăvârșit.

Spre deosebire de alți muzicieni, Beethoven considera că artistul este un creator care trebuie respectat și a militat pentru drepturile sale, fiind influențat în acest sens și de ideile iluministe revoluționare ale epocii. Avea o personalitate puternică și neînduplecată. Ideile Revoluției Franceze și ale Revoluției Industriale au modelat destinul și arta compozitorului. Fiind mai preocupat de starea de spirit interioară și de dorința liberă de autoexprimare, muzica lui Beethoven poartă o amprentă mult mai personală decât cea a lui Mozart, care s-a menținut în cadrul convențiilor clasice.

Beethoven a început ca un compozitor fidel tradiției clasice a societății aristocrate a secolului XVIII și a încheiat ca un compozitor individualizat, dincolo de timp și spațiu, folosind un limbaj pe care l-a creat chiar el, comprimat și exploziv, exprimat în forme inventate de el însuși ⁽⁴⁾.

Toate compozițiile sale s-au bucurat de succes în fața publicului vienez, fie că erau sonate sau concerte pentru pian, fie trio-uri, cvartete de coarde sau simfonii.

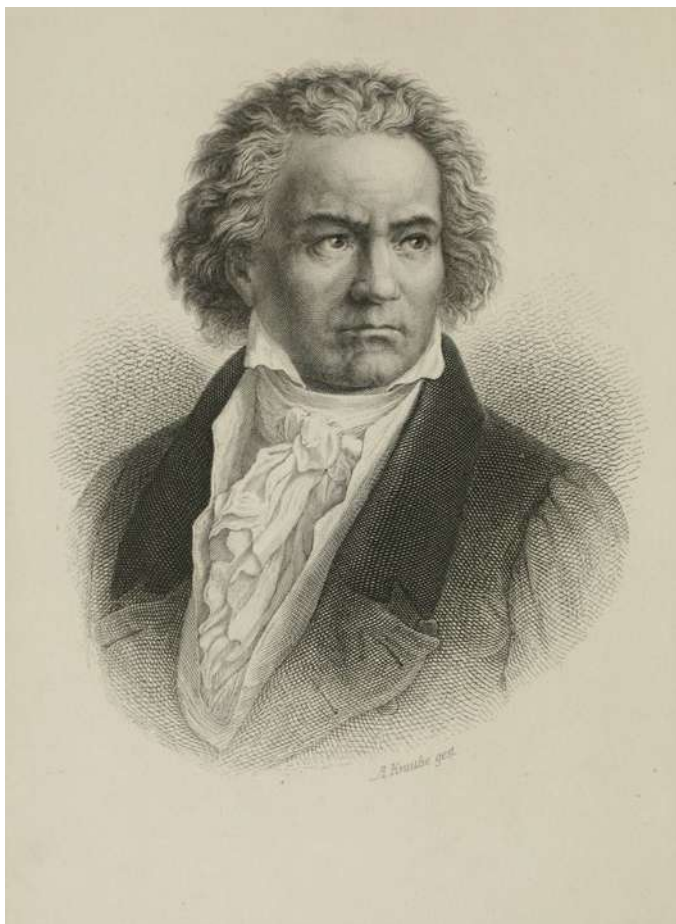
În jurul anului 1796 a început să-și piardă auzul și din acel moment a început lupta sa cu destinul. Ajungând într-o stare de adâncă disperare provocată de perspectiva surzeniei și urmând sfatul medicului său, s-a retras între aprilie și octombrie 1802 în orașelul austriac Heiligenstadt, aflat în apropierea Vienei. Acolo și-a redactat *Testamentul de la Heiligenstadt*, în care descria sentimentul de disperare și posibilitatea sinuciderii. Devenise din ce în ce mai dificil și impredictibil, îndepărtându-i astfel pe mulți

Portret al lui Ludwig van Beethoven
Joseph Willibrord Mähler (1778–1860)
Foto: Wikimedia Commons

potențiali susținători. Simțindu-se tot mai izolat și nedorit în societate, nu mai vedea niciun motiv de a merge mai departe. Totuși, Beethoven a depășit acest moment, luând în final hotărârea de a-și continua viața prin și pentru arta sa. A mai trăit încă 25 de ani, iar testamentul a fost descoperit după moartea sa. „*Sărmane Beethoven*” – spunea compozitorul – „*pentru tine nu mai există fericire și bunăstare decât în interiorul tău, prin arta ta. Numai pe tărâmul idealului, numai acolo îți vei găsi prieteni. Nu fi om decât pentru altcineva, renunță să mai fii pentru tine însuși! O, Doamne, dă-mi puterea de a mă învinge pe mine însumi! De acum înainte, nimic nu mai trebuie să mă țină înlănțuit de viață*” ⁽⁵⁾.

Într-o stare de surzenie accentuată, Beethoven a compus marile sale capodopere: simfoniile Eroica, Destinului, Pastorală, sonatele Appassionata, Sonata Lunii, concertul pentru vioară și orchestră sau concertul nr. 5 pentru pian și orchestră, Imperialul. Creațiile sale din ultima perioadă a vieții, precum Simfonia a IX-a cu vestita Odă a Bucuriei, Missa Solemnis, Variațiunile Diabelli, cvartetele de coarde, compuse când deja era complet surd, constituie cea mai personală expresie a vieții și artei sale, o oglindă dramatică a luptei sale interioare cu boala și destinul. Este opera unui om tenace, cufundat în lumea suferinței sale tăcute, care compune o muzică sublimă, interiorizată, o muzică a spiritului, a unei subiectivități extreme și a unei grandori extraordinare ⁽⁴⁾.

Gravură de A. Kraulse
Foto: Wikimedia Commons

Compozitorul scria: „Mai sunt multe de făcut pe acest pământ. Prin urmare, grăbește-te! Nu mai continua viața pe care ai dus-o până acum! Arta îți cere și acest sacrificiu. Ia-ți un repaus în distracție, pentru a putea produce mai mult”⁽⁵⁾.

Monumentala operă a lui Beethoven, cuprinde nouă simfonii, cinci concerte pentru pian și orchestră, un concert pentru vioară și orchestră, inegalabila Missa Solemnis, 32 de sonate pentru pian, mai multe sonate pentru vioară și pian, 16 cvartete pentru coarde și opera Fidelio.

Beethoven a fost un compozitor foarte uman; el s-a confruntat cu marile probleme ale sufletului, dar amplificate. Îl putem considera un pictor al sufletului, cu toate experiențele sale: intră în fluviul disperării, traversează acest tunel și revine la lumină. Este puternic, asemenea unui vapor în mijlocul oceanului, în timpul furtunii. Transformă durerea și disperarea într-o energie care împinge vaporul în direcția impusă de voință, de forța spiritului. Dacă ne gândim la faptul că a lăsat în urmă o operă monumentală, din care o bună parte a fost scrisă în timpul unei vieți pline de suferință, cu siguranță îl putem considera un erou.

„Dragostea față de omenire și dorința de a face bine mă stăpânesc”, spunea compozitorul⁽⁵⁾. Toată existența artistului va fi orientată către acest obiectiv: să-și aducă contribuția la o lume pe care o visează mai bună și pe care o celebrează fără egal în Simfonia a IX-a. El crede în regenerarea spirituală a omului, în fraternitatea universală.

„Trebuie să jertfești, trebuie neconținut să jertfești artei tale toate nimicurile vieții! O, Dumnezeu mai presus de orice! Nu există nimic mai frumos decât să te apropii de Dumnezeire și să răsfrângi lumina ei asupra neamului omenesc...” spunea Beethoven⁽⁵⁾.

Artistul posedă în sine această voință de depășire. Probele îl fac să avanseze. El a devenit mare prin victoriile sale constante asupra lui însuși.

În scrierile sale apare un citat din Herder:

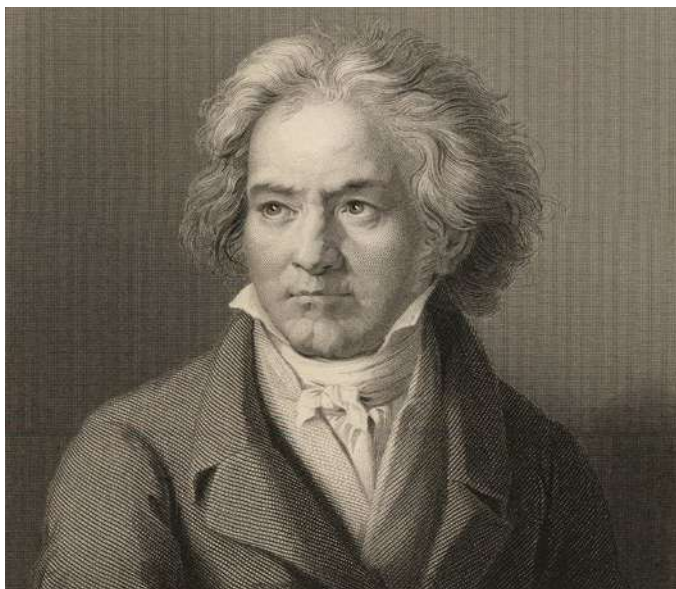
„Ai vrea să savurezi mierea fără a suferi înainte de pe urma înțepăturilor albinei? Ai dori să te împodobеști cu coroana victoriei fără a înfrunta pericolul bătăliei? Plonjorul ar putea oare aduce perla de pe fundul mării dacă teroarea crocodilului îl reține pe mal? Îndrăznește, așadar! Ceea ce Dumnezeu ți-a rezervat, niciun muritor nu îți va răpi. Căci El ți-a rezervat numai ție, om curajos!”

„Îndrăznește!” Acest imperativ poate rezuma atitudinea ființei umane care luptă pentru un ideal nobil. Această virtute a curajului, pe care Beethoven ne-o demonstrează prin exemplul personal și al muzicii sale, ne invită la reflecție, la a considera dificultățile existenței drept un ghid pentru o viață mai bună.

Beethoven nu a fost doar puntea de legătură dintre Clasicism și Romanticism, a fost un adevărat spirit revoluționar, gata să jertfească totul pentru misiunea ce o avea de îndeplinit. El aduce drept ofrandă divinității și oamenilor ca moștenire, opera sa. Idealurile, valorile de care Beethoven era atașat și pe care le trăia și le exprima în muzica sa erau Binele, Frumusețea, Adevărul, Libertatea, Dreptatea.

L. V. Beethoven — Joséphine-Clémence Formentin (1802–1863)
după Charles Vogt
Foto: Wikimedia Commons

Gravură de W. Holl
după August von Kloeber
Foto: Wikimedia Commons

„Muzica trebuie să fie scânteia ce aprinde focul în spiritul omenesc. Ea este o revelație mai înaltă decât orice filosofie... cine pătrunde sensul muzicii mele va scăpa de ticăloșia în care se târăsc ceilalți oameni. Libertatea și progresul constituie nu numai țelul artei, dar și al întregii vieți. Pacea și Libertatea sunt cele mai mari bunuri”⁽⁵⁾.

Inspirat de aceste idealuri, Beethoven a creat mari lucrări eroice, concerte maiestuoase și sensibile piese de cameră, exprimând cu pasiune Eu-l său interior. Deoarece artistul plasa Adevărul mai presus de toate, era liber să se exprime sincer, chiar dacă acest lucru nu era pe placul tuturor.

Din „Carnetele intime” putem afla mai multe despre Beethoven. Originea reflecțiilor sale nu este întotdeauna sigură, deoarece în ele se combină propriile scrieri cu citate din textele filosofiei hinduse sau antice. Lectura acestor scrieri ne arată supunerea stoică a geniului în fața forței destinului. „Soarta a dat omului această facultate: curajul de a suporta totul până la final”.

Sursa vitalității sale trebuie căutată în omul care era Beethoven. Pentru acest creator, cunoștințele din orice domeniu (istorie, poezie, teatru, arhitectură, sculptură, știință, filosofie greacă sau hindusă) sunt o posibilitate de îmbogățire care nu se oprește la aspectul intelectual, ci care se poate concretiza prin acțiune.

Beethoven a înțeles că în om există o parte divină pe care noi am uitat-o și că spiritul domină materia (aceasta fiind ideea afirmației „Geniul meu va triumfa”). El exprimă mereu această parte profundă, nemuritoare, în operele sale.

Universul este susținut de muzică. Ea ne înalță conștiința și dă sufletului aripi. Muzica lui Beethoven se dovedește extraordinară, făcând să vibreze intens emoțiile noastre superioare. În ea, fiecare notă și fiecare tăcere are propria sa semnificație. Pentru noi, oamenii, muzica acestui mare compozitor este o adevărată comoară; ascultând-o,

contemplând-o, putem simți în interiorul nostru o forță și o bucurie a spiritului de nedescris.

Un fragment din testamentul lui Beethoven de la Heiligenstadt, care a fost adresat fraților lui, poate fi un mesaj universal pentru posteritate:

„O! cât de crâncen trebuia să mă lovesc de fiecare dată de beteșugul meu, să am mereu aceeași tristă experiență! Nu puteam totuși să le spun oamenilor: «Vorbiți mai tare, strigați, fiindcă sunt surd!»”⁽²⁾.

„Răbdare! – Așa se spune; ea trebuie să-mi fie de aici încolo călăuză în viață... Divinitate, tu care de acolo din înalt, poți citi în adâncul sufletului meu și-l cunoști, știi că-n el sălășluiește numai dragostea de oameni și râvna de a face bine!... Propovăduiți copiilor voștri Virtutea: numai ea poate să-ți dea fericirea, nicidecum banii. O spun din experiență. Ea mi-a fost reazim în restriștea mea; ei îi datorez, și deopotrivă artei mele, faptul că nu mi-am curmat singur viața. Rămas bun, iubiți-vă unul pe altul!”⁽⁵⁾ ♪

Beethoven – Portret Alegoric
Foto: Wikimedia Commons

Notițe bibliografice

- [1] ARROYO, Alfonso. Mari compozitori - vol.1, Ludwig van Beethoven, Editura Litera, București, 2011.
- [2] LUCA, Marius, Beethoven simfonia geniului, Colecțiile Cotidianul. Simfonică.
- [3] PARDON Claude. Vivre la Musique par la Philosophie, Ed. Nouvelle Acropole, Liege.
- [4] SCHONBERG, Harold C. Viețile marilor compozitori. București: Editura Lider, 1997.
- [5] Traducere după <https://www.beethoven.ws/heiligenstadt-testament/5>, accesat pe 14.04.2021.

Viziunea filosofică asupra Naturii, la primii filosofi și în zilele noastre

Laura Winkler
co-fondatoare Noua Acropolă Franța

Foto: Flash Dantz, Unsplash

Primii filosofi au fost fizicieni, deoarece subiectul lor central de reflecție a fost originea Universului și legile lui.

Apoi filosofia a transferat acest subiect referitor la natură în grija științei, până când fizicienii secolului XX l-au readus în centrul întrebărilor filosofice de astăzi.

Conceptul grec de *phusis* a dat naștere cuvântului *fizic*. Filosofii presocratici, cărora le este atribuit acest concept, l-au definit ca *ceea ce este (esența)* și *ceea ce se întâmplă (ceea ce intră în existență)*. *Phusis* este ființă și deopotrivă existență în devenire. Și noi suntem, în egală măsură, o ființă în devenire. Aici regăsim complementaritatea dintre învățăturile lui Parmenide și cele ale lui Heraclit.

Romanii au tradus termenul *phusis* prin „natură”, fiind vorba de fapt de o natură extinsă, care cuprinde totalitatea a ceea ce este sau a ceea ce va fi. Este întregul care unește două aspecte ale realității, aparent contrarii. Grecii considerau întregul atât în ființa, cât și în schimbarea sau mișcarea sa, incluzând astfel toate *fenomenele*.

Phusis este asociat cu ideea de creștere, dar nu cantitativă, ci calitativă. Este maniera prin care ceva virtual, potențial, devine și se actualizează, modificându-se odată ce se dezvoltă, asemenea unui trandafir care se naște, înflorește, se ofilește și revine la origini, pentru a începe apoi din nou procesul. Deci termenul de *phusis* conține procesul de creștere, de răsărire. Etimologia lui se referă la ideea de „generare”, care o include pe aceea de a face să crească, de a înflori în propria lege, ca un suflet care se trezește

brusc într-o persoană care vede cum totul se schimbă în ea atunci când sufletul său se exprimă. A contempla acest proces conduce la apariția unei forme de extaz.

Phusis se referă la tot ceea ce se dezvoltă, crește și înflorește, apoi dispare, cedându-și locul. Este non-permanentă, cadrul în care se produce germinarea – ca ieșire bruscă din Noun ⁽¹⁾, element potențial care se întoarce în permanență – apoi dezvoltarea, înflorirea prin care exprimă toate calitățile sale și revenirea la haos, în ciclul eternei reîntoarceri.

Conform grecilor, nu este necesar efortul de a păstra trandafirul: acesta înflorește, apoi se ofilește. Greșeala ar consta în dorința de a „îngheța” trandafirul, căci prin suprimarea vieții acestuia i se anulează puterea, capacitatea de a se reinnoi și de a renaște. Astfel ne asumăm ciclul perpetuării a ceea ce este vizibil și invizibil, a ceea ce este tot timpul și a ceea ce există pentru un timp și este în devenire. Este o dublă dialectică, în care Parmenide și Heraclit funcționează împreună.

Pentru primii filosofi greci, totul aparținea de *phusis*: lucrurile fizice, precum și ideile. Ideile puteau să apară brusc, să se dezvolte, să devină opere, obiecte, acțiuni, pe urmă să se retragă și să revină, pentru că în acest ciclu nimic nu stă. Cuvântul poetic, dreptatea, realul precum și probabilul fac parte din *phusis*, care este în același timp și potențial și obiectivare. Întregul domeniu al ființelor era în totalitate *phusis*. Grecii nu percepeau lucrurile ca pe niște obiecte neînsuflețite: pentru ei lumea nu era un lucru.

Foto: Michael Dziedzic, Unsplash

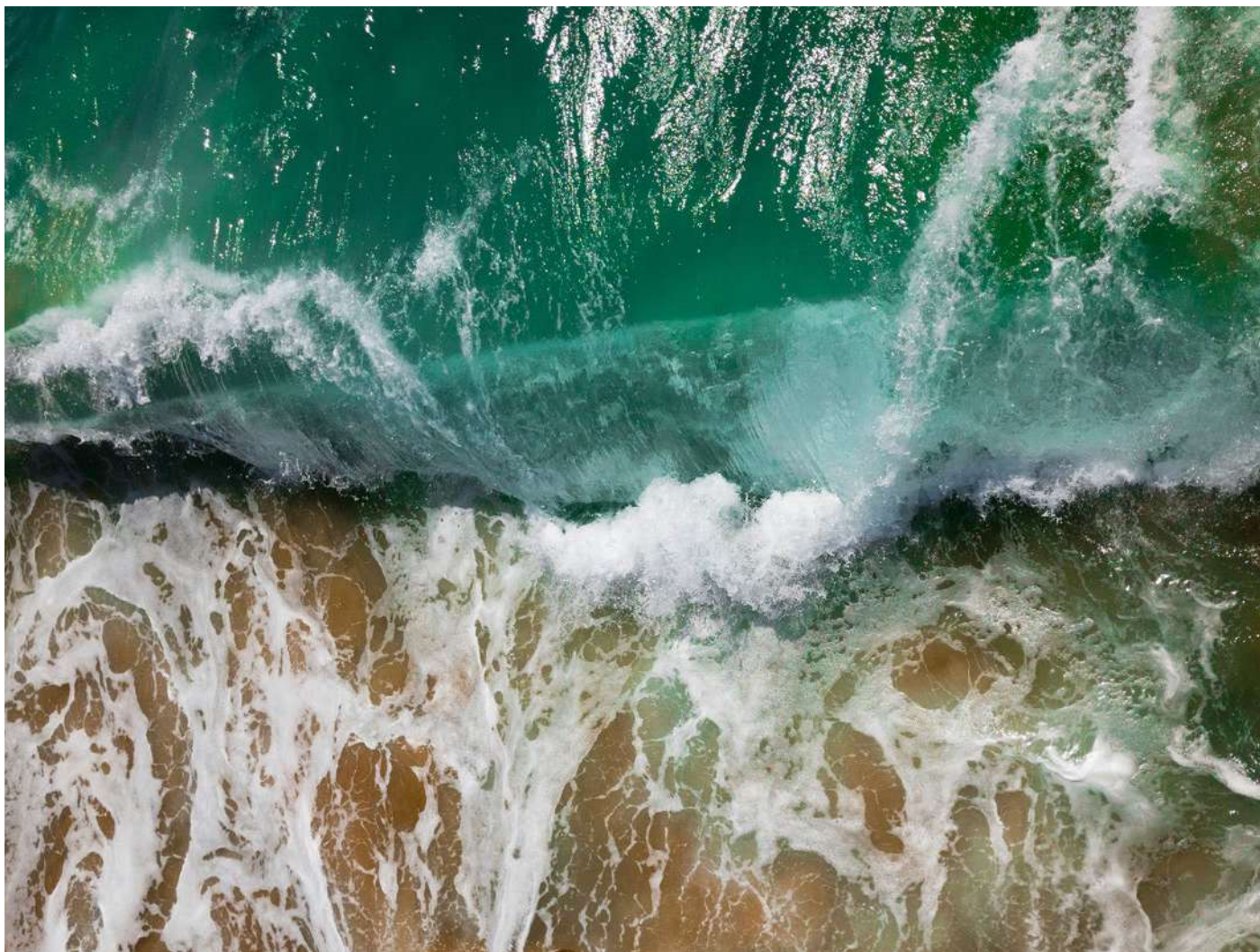

Foto: Christian van Bebbler, Unsplash

Totul fiind viu și într-un proces de dezvoltare, de viață și de moarte, de înflorire și întoarcere la invizibil, lucrurile erau instabile și stabile: ele apăreau și se dezvoltau pentru un timp, atunci când nu erau ascunse și necunoscute.

Tot ceea ce constituia *physis* era revărsarea Ființei însăși, datorită căreia doar timpul devenea observabil. Era preaplina sufletului, al ființei, care permitea descătușarea, apariția lucrurilor importante, decisive. De aceea era bine ca munca să fie făcută din suflet, pentru a scoate la iveală o parte din adevăr, practicând astfel filosofia vieții.

Până la Platon, *physis* corespundea acestei abordări. Dar Aristotel va tinde să adauge ceva nou, pentru a se distinge de maestrul său: el va separa pentru prima dată substanța de gândire, ceea ce devine, de ceea ce este. El folosește cuvântul *ousia* pentru substanța separată de logos, de inteligență, de gândire. Așadar, acest fenomen de apariție a unei complexități perpetue, a luptei contrariilor, dar legate într-o unitate, se va separa în componentele sale și va influența filosofia de mai târziu. Va apărea atunci un nou concept și *physis* devine fizică, natură, materie, opusul logos-ului, spiritului, deci divinității. Conceptele complementare devin opuse, ceea ce duce la apariția abordărilor prometeice și orifice.

VIZIUNEA ASUPRA NATURII ÎN SEC XXI ÎN GÂNDIREA GLOBALĂ

Pentru a dobândi o viziune globală, am putea analiza natura urmând cele patru cadrane ale cunoașterii explicate de către Luc Bigé.

La nivelul cunoașterii științifice, dispunem azi de o largă panoplie de cunoștințe legate de științele naturii și ale vieții și acestea continuă să progreseze zi de zi. O cunoaștere din ce în ce mai detaliată a posibilităților infinite ale naturii a dat naștere unor discipline precum biomimetismul, care se inspiră din elementele naturii, din nou cu scopul prometeic de a dezvolta tehnologii din ce în ce mai eficiente în slujba omului.

La nivelul cunoașterii sistemice, ecologia, în plină expansiune, confirmă interdependența tuturor ființelor vii de pe planeta noastră și din Univers. Viața este un flux, o schimbare permanentă și omul face parte din ea.

La nivelul cunoașterii simbolice, intervine căutarea sensului ascuns care se percepe în spatele formelor. Miturile și simbolurile exprimă prin limbajul sufletului realitatea invizibilă care o prefigurează pe cea vizibilă. Referirile la divinitatea greacă Gaia, citate de Theodore Roszak și preluate în *ipoteza Gaia* ⁽²⁾, indică această direcție care are numeroase consecințe, cum ar fi căutarea dezvoltării

Foto: Jeremy Bishop, Unsplash

Pământ, noi avem trei sarcini esențiale de îndeplinit: „să realizăm un exercițiu de luciditate, să facem o schimbare de paradigmă și să nutrim o ecologie exterioară – legală, tehnică și practică – printr-o ecospiritualitate”.

Știm că este urgent să recreăm legăturile pierdute sau deteriorate în goana noastră după progres și pentru cucerirea neînfrânată a bunurilor materiale, mai degrabă decât a bunurilor esențiale sau metafizice. Doar printr-o întoarcere autentică la principiul *cunoaște-te pe tine însuși* al oracolului din Delphi, uniți încă o dată cu Universul și cu Zeii, putem străbate acest drum spiritual care reunește, în același timp, ceea ce filosoful Raimon Panikkar numește „Trinitatea radicală”, și anume unitatea dintre cosmic-uman-divin, cu învățăturile lui Confucius despre triada Pământ-Om-Cer.

În fața pericolului care ne poate conduce la ruperea legăturilor cu cosmicul sau la alterarea conștiințelor, trebuie să ne asumăm alegerea unei veritabile alchimii interioare, pentru a conecta inima conștiinței noastre cu inima conștiinței naturii și a mării familii umane. ♀

Note bibliografice

- [1] Lumea virtualităților la egipteni, precum Haosul la greci
- [2] Dezvoltată de James Lovelock și alți oameni de știință, precum Lyn Margulis
- [3] A se vedea *Ecopsihologia*, Michel M. Egger, Ediția Jouvence, 2017
- [4] *Ecospiritualitatea*, Michel M. Egger, Ediția Jouvence, 2018

Foto: Amal Cr, Unsplash

durabile. La nivel simbolic este reprezentarea sufletului lumii care reappare. Fără spiritul invizibil care o mișcă din interior, materia e „moartă și goală”, conform lui C.G. Jung. „O lume fără suflet, nu oferă intimitate”, a spus James Hillman. O expresie practică a acestei viziuni este ecopsihologia⁽³⁾, care își propune restabilirea în profunzime a legăturii dintre ființa umană și natură, pentru a salva Pământul și a vindeca sufletul omului.

La nivelul cunoașterii holistice – care este o modalitate eficientă de a transforma în profunzime omul prin intermediul experienței sale, cu scopul de a deveni un slujitor al legilor naturii, acționând în armonie cu întregul atotcuprinzător – am putea identifica ecospiritualitatea⁽⁴⁾, având în vedere viziunea sa globală și responsabilitatea pe care o implică în existența noastră. Ea ne invită să ne reconectăm cu dimensiunea invizibilă a naturii, cu partea ei de sacru și de sens transcendent. Ea se inspiră din curente șamanice și inițiatice ale societăților tradiționale și aruncă lumină asupra transcendentalismului lui Emerson și al lui Thoreau, ca filosofi ai naturii. O găsim în învățăturile și practicile lui Satish Kumar sau ale lui Vandana Shiva sau în Ecosofia lui Arne Naes, dar și în recomandările liderului amerindian Oren Lyons: pentru a face pace cu Mama

Viena – orașul muzicii

Alexandra Stancu

Biserica Sfântul Carol, Viena
Foto: Laurenz Kleinheid, Unsplash

„Când ascultăm mari clasici, chiar dacă nu știm mare lucru despre muzică, chiar dacă nu deosebim un rondo de o suită sau un scherzo de o bagatelă, totuși, ascultăm muzică și simțim o înălțare sufletească.” — Jorge Angel Livraga

Viena este adesea denumită capitala europeană a muzicii, datorită rolului determinant pe care l-a avut în dezvoltarea muzicii clasice. Pe aceste meleaguri s-au creat și interpretat unele dintre cele mai frumoase compoziții, simfonii și opere, iar „ecoul” acestora încă răsună pe străzile orașului.

Dar cum a ajuns acest oraș capitala muzicii? Pasiunea pentru muzică a vienezilor este ancorată în istoria orașului, fiind strâns legată de dinastia Habsburgilor. De-a lungul timpului, membrii dinastiei, având o mare dragoste pentru muzică, au susținut numeroși compozitori și muzicieni, iar datorită ajutorului dat de împărăteasa Maria Tereza, capitala primește un „impuls definitiv care ridică Viena la rangul de oraș în care muzicienii sunt la mare cinste.”¹

Stefan Zweig² relatează că „acest oraș, receptiv și înzestrat cu o deosebită capacitate de asimilare, a atras spre sine forțele cele mai discordante, pe care le-a îmblânzit și umanizat; era o plăcere să trăiești aici, în acest climat al bunei conviețuirii spirituale, și fiecare locuitor al acestui oraș devenea, pe neobservate, un cetățean al lumii. La Viena, numai în fața artei se simțeau cu toții egali, fiindcă la Viena dragostea de artă trecea drept un sentiment comun tuturor.”

După acest prim impuls habsburgic, a cărui feroare o putem compara cu cea întâlnită în Florența în timpul Renașterii, artiștii s-au atras unii pe alții și și-au împletit destinul propriu cu acest oraș vibrant. Iată în continuare câteva exemple.

Joseph Haydn (1732–1809), cunoscut ca tatăl simfoniei și al cvartetului cu coarde, a ajuns la Viena la vârsta de 8 ani pentru a se alătura corului Catedralei Sfântul Ștefan. Ulterior, a lucrat ca muzician independent la curtea din Viena. Deși parcursul lui artistic a fost unul internațional, artistul a revenit periodic la Viena, acolo unde și-a petrecut și ultimii ani din viață. A compus mai mult de o sută de simfonii și multe alte compoziții și a influențat mulți muzicieni. A legat o frumoasă prietenie cu Mozart și a fost mentorul lui Beethoven.

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791) s-a născut în Salzburg, însă s-a stabilit în Viena, unde a avut suportul curții imperiale. Este bine cunoscut faptul că împărăteasa Maria Tereza l-a invitat la palatul Schönbrunn pe copilul-minune Mozart, care la doar 6 ani compusese deja un menuet și cânta cu măiestrie la clavecin. În acea zi, dar și cu multe alte ocazii, Mozart uimește și cucerește publicul vienez.

Foto: John Prefer, Unsplash

Foto: Free walking tour Salzburg, Unsplash

1 Jean De Cars – *Povestea Vienei*, editura Corint Istorie, 2023

2 Stefan Zweig – *Lumea de ieri – amintirile unui european*, editura Humanitas, 2012

Foto: Johanna Vogt, Unsplash

În scurta lui viață de 35 de ani, a reușit să lase moștenire umanității peste 800 de lucrări. Multe dintre acestea sunt celebrate și în ziua de astăzi pentru frumusețea, armonia și profunzimea lor. Se spune că Mozart le-a compus ca și cum i-au fost „dictate”, reușind să scrie o întreagă partitură fără să fie nevoie de modificări ulterioare. Limbajul său armonic a fost unul inovator și rămâne o sursă de inspirație pentru muzicienii și iubitorii de muzică din întreaga lume.

Ludwig van Beethoven (1770–1827) vine la Viena la vârsta de 21 de ani, la îndemnul lui Haydn și cu dorința de a-l întâlni pe Mozart, iar aici va rămâne până la moarte. La scurt timp după sosirea lui, geniul său este apreciat și primește susținerea aristocrației vieneze. Aici, forța sa creatoare va depăși dificultățile lui fizice și circumstanțiale și va reuși să dea naștere capodoperelor sale.

În Viena au răsunat pentru prima dată cele peste 600 de lieduri³ și minunatele serenade compuse de **Franz Schubert** (1797–1828). Artistul a trăit întreaga sa viață în acest oraș plin de viață și ritm, care l-a inspirat să transforme poezia în muzică și putem doar să ne imaginăm ce era în sufletul celor care participau la serile lui muzicale, așa numitele „schubertiade”.

³ compoziție muzicală (vocală) cu caracter liric, cu acompaniament muzical (de obicei la pian)

Monument al lui Schubert, Standtpark, Viena
Foto: Benoit Prieur, Wikimedia Commons

Drept omagiu pentru geniul său muzical, vienezii i-au dedicat un întreg cartier, unde se poate vizita casa în care s-a născut, biserica în care a cântat și se poate face o plimbare prin parcul care îi poartă numele.

Și nu am putea să încheiem scurta noastră incursiune, fără să nu amintim de faimoasele valsuri vieneze... un, doi, trei..., un, doi, trei... Poate cel mai vestit dintre acestea a fost „Dunărea albastră” compus de **Johann Strauss fiul** (1825–1899), care uimește prin frumusețea liniei melodice și face parte din moștenirea culturală a orașului. Cu acesta încep vienezii noul an, fiind difuzat exact la miezul nopții, în cadrul vestitului Concert de Anul Nou. Statuia aurită a artistului, din Parcul Municipal, îl reprezintă așa cum ni-l putem imagina, interpretând la vioară în fața orchestrei sale, cu o privire impunătoare, care ne dă impresia de măiestrie și veșnicie.

Ceea ce este interesant de observat, este faptul că această efervescentă creatoare manifestată în perioada clasicismului vienez și a romantismului, a dat naștere unei tradiții pe care Gustav Mahler o definește astfel: „tradiția nu reprezintă venerarea cenușei, ci mai degrabă menținerea focului⁴”. Iar în Viena, acest foc se menține viu și astăzi. În fiecare zi muzica răsună în numeroasele săli de spectacole,

⁴ *Vienna Residende Orchestra*, editura Wiener Residenzorchesterster Veranstaltungen GmbH, 2023

Monument al lui Johann Strauss II, Standtpark, Viena
Foto: Grayswoodsurrey, Wikimedia Commons

bisericile își deschid porțile pentru concerte, la Muzeul Muzicii ești invitat să cânti la pianul din curtea interioară și chiar poți să asculți un concert de Mozart în una dintre casele în care a locuit compozitorul. Mai mult, principalilor compozitori li s-au dedicat muzee și monumente, ca semn de recunoștință pentru bucuria și inspirația pe care au dăruit-o lumii.

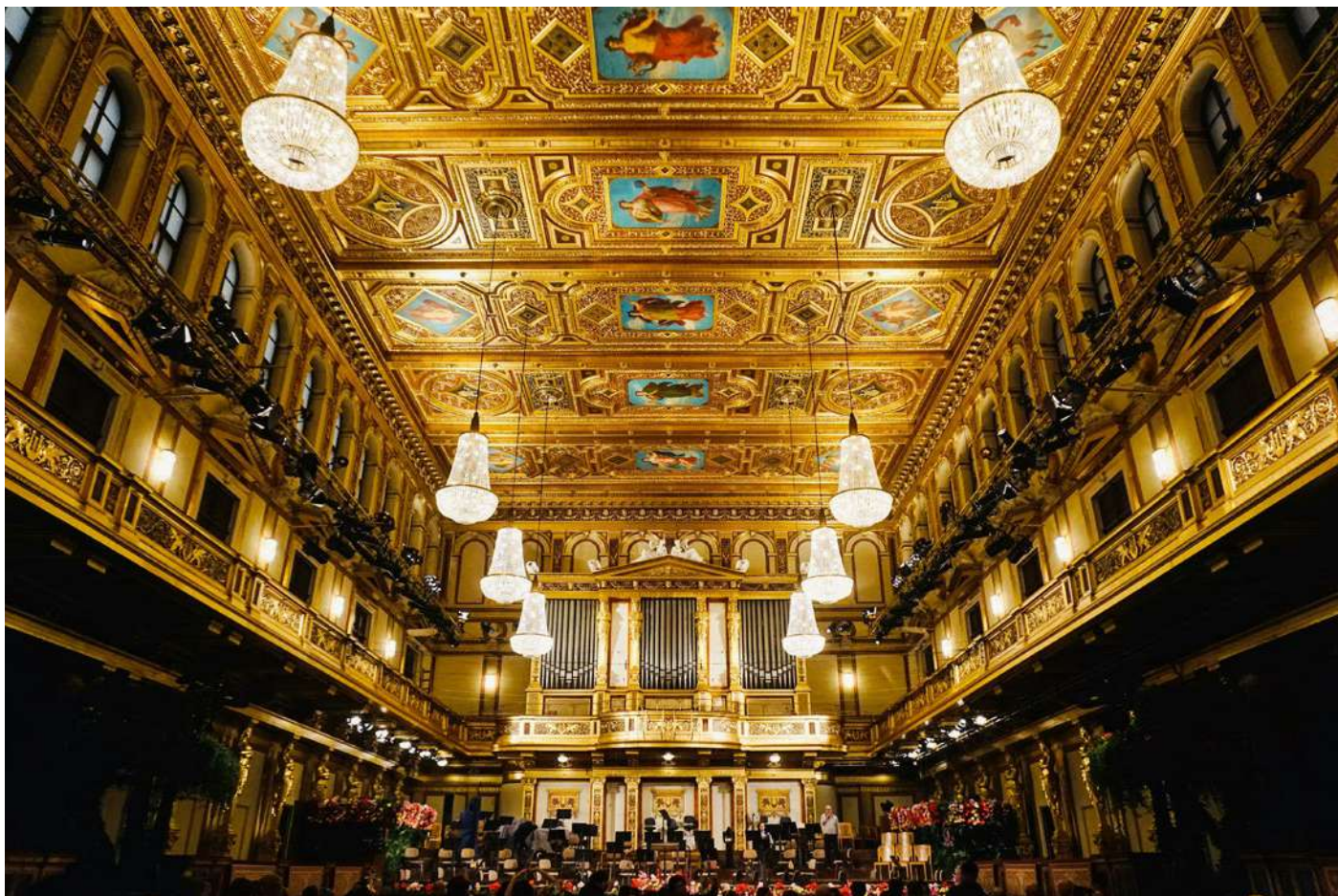
Este atât de important să continue să ardă acest foc prin cultivarea dragostei pentru muzica clasică, deoarece ea ne unește cu ceilalți, dincolo de orice diferențe și mai ales, ne unește cu tot ce e mai profund în noi. ♪

„Muzica este o lege morală. Ea dă suflet universului, aripi gândirii, avânt închipuirii, farmec tinereții, viață și veselie tuturor lucrurilor. Ea dă esența ordinii, înălțând către tot ce este bun, drept și frumos.” — Platon

Bibliografie

- [1] Jean De Cars – Povestea Vienei, editura Corint Istorie, 2023
- [2] Stefan Zweig – Lumea de ieri – amintirile unui european, editura Humanitas, 2012
- [3] Vienna Residente Orchestra, editura Wiener Residenzorchester Veranstaltungs GmbH, 2023

Sala de concerte aurită, Viena Musikverein
Foto: Bells Mayer, Unsplash

Alexandra Stancu Arhitectura în viziunea lui Hundertwasser

Foto: Steffen Wienberg, Unsplash

În ziua de astăzi, construim locuințe care să fie cât mai funcționale, cuantificăm totul în metri pătrați utili, printre altele pentru că avem nevoie de multe spații de depozitare pentru toate lucrurile pe care le deținem. Nu mai lăsăm loc pentru statui, cupole, coloane, biblioteci sau alte obiecte decorative care, în trecut, apropiau oamenii de Frumos. Pe lângă clădiri nu mai au loc copaci, fântâni, iar grădinile cu flori sunt mici sau inexistente.

Friedensreich Hundertwasser (1928–2000) ne propune o alternativă mai sustenabilă. El a fost un pictor, arhitect, ecologist austriac care a definit un stil arhitectural aparte, vizionar și foarte relevant pentru timpurile noastre. Folosind în proiectele sale forme curbe și organice, culori diverse, acoperișuri „verzi” și vegetație spontană, el a încercat să restabilească armonia dintre om și Natură. Dacă vei întâlni una dintre clădirile sale, îți va lăsa impresia unei oaze de verdeață într-o mare de beton.

Și cine altcineva să-i fi fost muză, dacă nu Natura însăși? Profesoara Guzmán ne spune că „*Natura este o carte deschisă care prezintă incomensurabile doze de cunoștințe.*” Artistul a deschis cartea și și-a găsit inspirația. În arta sa,

el a ales diversitatea și a împrumut forme organice precum spirala, evitând liniile drepte care nu se întâlnesc în natură. Un alt element prezent a fost coloana, pentru că „*lângă o coloană, te simți ca sub un copac, și ea trebuie să fie frumoasă, colorată și să strălucească în ploaie și în lumina lunii.*”

În viziunea artistului, natura este îndreptățită să primească pe verticală spațiul pe care clădirea îl ocupă pe orizontală și copacii nu sunt simple obiecte decorative, ci locatari cu drepturi, care necesită respectul cuvenit.

În Germania, a proiectat clădirea *Waldspirale*¹, un complex de apartamente așezat într-o formă spiralată, pe al cărui acoperiș te poți plimba ca prin pădure. Și pentru că artistul spunea că „*locuințele constau în ferestre, care sunt echivalentul ochilor*” și acestea sunt precum o punte dintre interior și exterior, fiecare locuitor a putut să le decoreze după bunul plac. Astfel, niciuna dintre cele peste 1000 de ferestre ale complexului nu are aceeași formă.

¹ Se poate traduce prin „Spirala Împădurită”. Spirala este adesea întâlnită în picturile lui și o asociază cu creația, originea vieții, cu mișcarea.

Hundertwasser și-a dedicat cea mai mare parte din viață promovând cauze de mediu și o arhitectură ecologică. Ne-a lăsat moștenire peste 40 de proiecte arhitecturale în diferite colțuri ale lumii: Europa, Japonia, Noua Zeelandă și Statele Unite și un îndemn care să ne ghideze: „omenirea a supus atât de mult natura încât este timpul ca omul să facă contrariul și să trăiască în acord cu Ea.” Drumul deschis de Hundertwasser merită să fie urmat, pentru că avem o nevoie fundamentală de a fi mai aproape de Natură, de a respira un aer mai curat, de a ne bucura de umbra unui copac și de frumusețea florilor. Iar el ne promite că în clădirile sale este „atât de răcoros vara și atât de cald iarna, atât de înviorător pentru gânduri și suflet și astfel, vom fi mult mai fericiți.”⁶

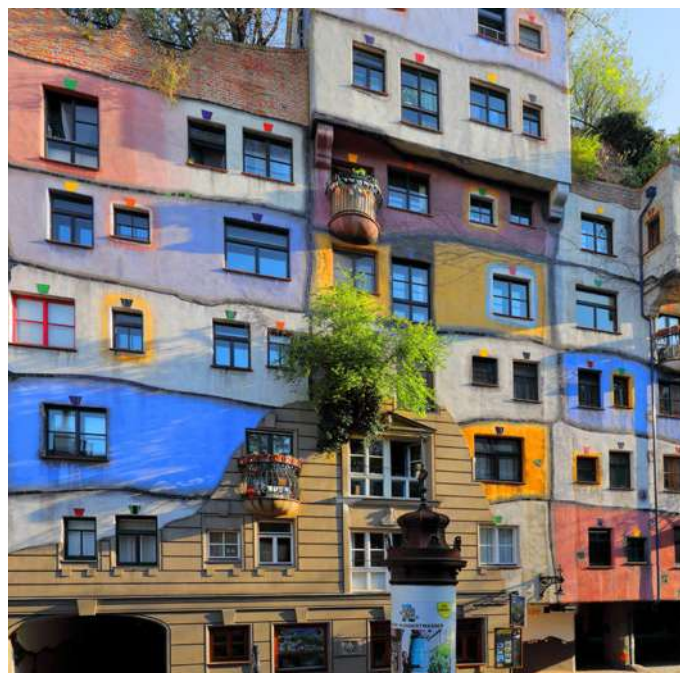
Fațadă Lowengasse a unei case în stil Hundertwasser, Viena
Foto: C.Stadler/Bwag, Wikimedia Commons

O civilizație se întemeiază pe
ceea ce se cere de la oameni,
nu pe ceea ce li se dă.
—Antoine de Saint Exupéry

Foto: Hannes Kottner, Unsplash

Fațadă Kegलगasse a unei case în stil Hundertwasser, Viena
Foto: C.Stadler/Bwag, Wikimedia Commons

Bibliografie

- [1] Delia Steinberg Guzmán – *Jocurile Mayei*, editura Noua Acropolă 2016
- [2] Hundertwasser – *Architecture and Philosophy*, editura Wörner Verlag GmbH, 2010
- [3] [Hundertwasser – Architecture](#), accesat în 21.03.2024

Symbolismul scărilor

Mara Pilat

Foto: Yoosun Won, Unsplash

Filosofia, de la Platon până în Orient, ne învață că realitatea este mai mult decât ceea ce se vede, iar în natură există mai multe planuri. Trecerea de la un plan la altul este simbolizată cu ajutorul scărilor și a treptelor.

Într-o cheie generală de interpretare, scara simbolizează un proces de evoluție, pe plan fizic, spiritual, intelectual, către o treaptă superioară. Scara reprezintă un instrument de ascensiune graduală, este simbol al progresului.

Scara care coboară simbolizează regresul, involuția. Ea poate simboliza și coborârea, căderea, întoarcerea la pământesc sau chiar la lumea subterană, lumea cauzelor. Într-o interpretare psihologică, scara coborâtoare ne conduce către profunzimile inconștientului.

În mitologia egipteană, zeii sunt reprezentați cu simboluri descriptive care ilustrează atributele și puterea lor. Isis, principala zeitate feminină și Marea Mamă, este reprezentată cu o coroană care poate fi interpretată ca o scară. Isis reprezintă forța Unirii, a Dragostei care leagă pământul de cer, iar scara sa face legătura între cele două lumi, cea terestră și cea divină. Astfel, Isis, Marea Magiciană, ne indică o direcție de evoluție, înspre Înalt.

Într-o altă cheie de interpretare, coroana zeiței reprezintă un tron. Este o trimitere către tronul Faraonului, a cărui putere este legitimată de Isis. Faraonul, de asemenea, stabilea o legătură între pământ și văzduh, orientând societatea înspre Divin, de vreme ce rolul său era de a asigura ordinea cerească în organizarea socială.

Evoluția și năzuința către Înalt au reprezentat o preocupare și o aspirație a vechilor egipteni. Printre realizările remarcabile ale Egiptului antic se remarcă piramidele, care sunt analoagele scării. Sub îndrumarea Faraonului, construcția piramidelor a fost o muncă comună a poporului Nilului.

Evoluția înseamnă un salt de la un nivel inferior la unul superior, o schimbare a palierului. Spre ce anume ne îndreaptă drumul evolutiv? Filosofia ne învață despre diferitele niveluri de realitate. Primul nivel este cel al lumii fizice, concrete, materiale, în timp ce pe un palier mult mai înalt se află lumea eternă și imuabilă a principiilor și a valorilor arhetipale. Cât timp ne menținem pe primul nivel, al lumii fenomenelor, lucrurile sunt schimbătoare, mișcătoare, circumstanțiale, iluzorii. Cu cât urcăm scara devenirii, lucrurile devin stabile, trainice, nemuritoare, atemporale.

Alegerea aflată la îndemâna omului este de a se orienta fie spre una, fie spre alta. Posibilitatea parcurgerii scării ține de liberul său arbitru și de propria sa conștiință. Miturile și simbolurile ne îndrumă să urcăm scara evoluției, ca pe un drum firesc și natural al ființei umane. ♣

Bibliografie

- [1] CHEVALIER, Jean; GHEERBRANT, Alain — *Dicționar de simboluri*, Volumul III (P-Z), Editura Artemis, București, 1995.

Din înțelepciunea atemporală

Pitagora

Corina Munteanu

Pitagoricieni celebrând răsăritul — Fyodor Bronnikov (1827–1902)

Tretyakov Gallery

Foto: John Petrov, Wikimedia Commons

Pitagora (570–495 î.Hr.) a fost un matematician și filosof grec ionian, care a influențat puternic gândirea și cultura umanității, precum și pe toți filosofilor care i-au urmat, începând cu Platon și Aristotel. Este întemeietor al mișcării filosofice care îi poartă numele și care are o abordare transcendentală a sufletului și a locului său în lumea materială. Multe descoperiri științifice au fost atribuite lui Pitagora, în domeniul matematicii, muzicii, astronomiei și medicinei. El a fost primul care a identificat poliedrele regulate și a descoperit teoria proporțiilor. A reușit să demonstreze teorema triunghiului dreptunghic și a descoperit că notele muzicale puteau fi traduse în ecuații matematice. A creat doctrina *musica universalis*, care susține că planetele se mișcă conform ecuațiilor matematice, intrând în rezonanță unele cu altele pentru a produce „simfonia armonioasă a sferelor”. A conceput tetractys-ul, simbol sacru cu multiple înțelesuri complexe. A influențat canonul artistic al sculptorilor greci, iar pe baza numerologiei pitagoreice au fost proiectate și construite Bazilica Porta Maggiore și Panteonul împăratului Hadrian

din Roma. Stilul de viață pitagoreic pune accentul, pe lângă studiul științelor (matematica, filosofia, muzica), pe importanța exercițiului fizic, a dansului terapeutic, a plimbărilor zilnice de dimineață de-a lungul rutelor pitorești și recomanda momente de contemplație la începutul și la sfârșitul fiecărei zile. Pitagora avea o stăpânire de sine remarcabilă și o bună dispoziție constantă, dar refuza „glumele și poveștile degeaba”.

Iată câteva dintre ideile și sfaturile lui Pitagora:

Principiul tuturor lucrurilor este unitatea.

Oamenii sunt înrudiți cu zeii, de aceea zeii se gândesc la oameni.

Întrebat de ce există oamenii, el a răspuns: „ca să observe cerul”.

Cel mai de seamă lucru în viața umană este arta de a îndrepta sufletul spre bine și nu spre rău; fericiți sunt cei ce posedă un suflet bun, dar acesta nu stă niciodată în repaus, nu păstrează mereu același curs.

Prietenia este o egalitate armonioasă; prietenii pun totul în comun.

Un copil se educă cel mai bine fiind cetățean al unui stat bine condus.

Nimeni nu trebuie să întrecă justa măsură nici în băutură, nici în mâncare; oamenii trebuie să se obișnuiască să trăiască simplu, cu lucruri ușor de găsit.

Datoria omului este să se străduiască să fie de încredere și să nu socotească că îi aparține ceva; să-i cinstească pe cei bătrâni; să sprijine legea și să ducă război împotriva ilegalității; să nu doboare pomi fructiferi și nici vreun animal care nu face rău omului.

Să nu ne rugăm singuri pentru noi înșine, pentru că nu știm ce ne poate ajuta.

„Să nu pășim peste cumpăna unei balanțe”, adică să nu trecem peste îndatoririle echității și dreptății.

Întotdeauna când intrăm pe ușa casei să ne întrebăm: „ce greșală am făcut azi? Ce datorie mi-a rămas neîndeplinită?” ♪

Bibliografie

[1] Diogene Laertios — *Despre viețile și doctrinele filosofilor*, Ed. Paideia, București, 1998.

Despre Kairos

Paula Dron

Kairos, basoreliev după Lysippus, sec. 2 d.Hr.
Muzeul Reali, secția Antichități, Torino
Foto: Grigur, Wikimedia Commons

Din cele mai vechi vremuri, de când mirarea a început să ghideze pașii oamenilor, timpul a fost unul dintre subiectele importante ale căutărilor acestora; pentru a-l înțelege, măsura, cuprinde cu gândul. În antichitatea și limba greacă veche, ceea ce noi numim astăzi „timp” a fost surprins prin două cuvinte și concepte distincte: *Chronos* și *Kairos*, reprezentați în mitologie ca zei. Pe al doilea îl vom detalia în cadrul dicționarului nostru filosofic, un demers modest de a surprinde nuclee de înțelepciune, înmagazinate în limba greacă veche.

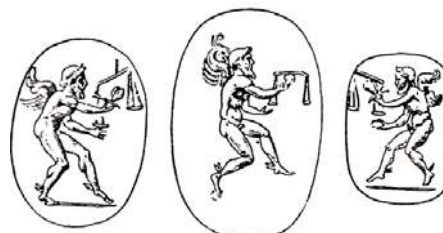
În mitologie, *Kairos* a fost portretizat ca un tânăr cu un smoc de păr în frunte, cu aripi în spate și la picioare și ținând în mână o balanță. La capătul opus, *Chronos* a fost asemuit ca un bătrân cu un felinar în mână, „pentru a ilumina drumul spre viitor, iar în cealaltă o seceră, pentru a curăța lumea de tot ceea ce este perimat și nefolositor.”¹ *Chronos* desemna *timpul obiectiv, liniar, uniform, cantitativ*, care asemeni unui tren curge fără oprire, absoarbe, consumă totul. *Kairos*, pe de altă parte, simboliza *timpul subiectiv, calitativ, momentul potrivit, oportunitatea, șansa propice* realizării unei acțiuni ce marchează o turnură neașteptată și pozitivă în viețile noastre.

În măsura în care a fost posibilă stabilirea acestui fapt, cuvântul apare inițial în „Iliada” lui Homer, unde reprezenta o parte vitală a corpului, susceptibilă rănirii și care necesita protecție deosebită. La Hesiod, în „Munci și zile”, *Kairos* va avea sensul de măsură sau de proporție potrivită, justă. În tratatul „Metafizica”, Aristotel ne spune că Pitagora și discipolii lui echivalau *Kairos* cu cifra șapte, fiind în concordanță cu credința lor că numerele reflectă o ordine naturală a lucrurilor și ritmicitatea vieții. Toate

evenimentele cosmice și umane sunt guvernate de ritmicități ale cifrei șapte și în consecință, de *Kairos*. Va căpăta mai apoi un rol important în retorică, accentuând momentul optim al unui discurs pentru a convinge publicul.

Într-un mod fascinant, această nuanță diferită de a percepe timpul introduce spontaneitate, prudență, concentrare. Întrucât, pentru a putea surprinde și cuprinde acel moment de *Kairos*, este necesară o prealabilă muncă interioară. Implică atenția recunoașterii unui astfel de moment și voința acțiunii. Astfel, spre deosebire de inabilitatea noastră de a interveni în curgerea timpului de tip *chronos*, celălalt timp, *kairotic*, ne oferă prilej pentru liber arbitru, pentru fructificare, dacă suntem prezenți pentru a-l „captura”. *Kairos* evoluează astfel încât să fie cea mai bună oportunitate ce se materializează la momentul just, potrivit, în conformitate cu ceea ce este necesar să se întâmple. Și ține de noi cât de bine putem valoriza acest timp special.

Așa cum ne îndeamnă Aristotel: „Cunoaște momentul important al vieții tale, conștientizează că acesta cere o decizie și antrenează-te să recunoști acest punct decisiv din viața ta și să acționezi în consecință.” (Aristotel, *Etica Nicomahică* 1.4.1096a32)

Bibliografie

- [1] SIPIORA, Phillip, BAUMLIN, James S., Editori — *Rhetoric and Kairos, Essays in History, Theory and Praxis*, Editura State University of New York Press, New York, 2002.

¹ Ivo Ivanovici, *Despre timp și destin*, Editura Noua Acropolă, București, 2007

ZIUA ARTELOR

Mihaela Brătuianu

Floare galbenă și rozmarin – Margaret Stoddart (1865–1934)
Foto: Te Papa Museum

București

La finalul lunii iunie, am aniversat Ziua Artelor la Noua Acropolă București. A fost un prilej de a ne întâlni cu muzele, ființele divine care inspiră artele și știința.

În prima zi au fost prezente la întâlnire muzele poeziei, Polimnia, Caliope, Erato și Euterpe, iar prezentările s-au împletit cu un recital de poezie. Prelegerile au continuat cu Clio – muza istoriei și mama sa, zeița Mnemosine, iar ziua s-a încheiat cu muza științelor, Urania și cu proiecția filmului „Frumusețea Universului”. Ziua următoare a fost dedicată muzelor artei dramatice și dansului. Thalia – comedia, Melpomene – tragedia și Terpsichore – dansul și-au dat mâinile într-un dans iar evenimentul s-a încheiat într-o notă veselă, prin sceneta comică susținută de membrii acropolitani.

Inspirația muzelor a fost alături de noi, pentru a aduce mai multă Frumusețe în tot ceea ce facem!

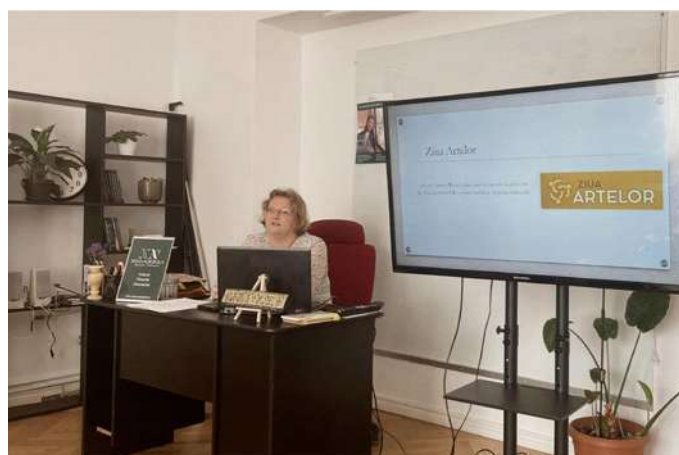
Cluj-Napoca

Am dedicat Ziua Artelor muzelor și picturii pe basoreliefuri egiptene.

Dialogul filosofic, „Muze, inspirație, creativitate” a fost o incursiune în cultura greacă. Symbolismul celor două Muze a readus în discuție teme precum sensul vieții, importanța alegerilor, nevoia de detașare („mai puțină dramă, mai multă înțelegere”), frumusețea cântecului, libertatea dansului, căutarea adevărului.

„...știu că există o singură cale pentru ca umanitatea să-și poată schimba expresia: să scoatem la iveală misterul vieții și tragedia ei, înlocuind îndoiala cu certitudinea credinței și durerea ignoranței cu surâsul înțelepciunii.” (D. S. Guzmán – *Melpomene*). Scurte exerciții practice au relaxat atmosfera.

Un alt moment special a fost atelierul de pictură pe basoreliefuri care a permis celor prezenți să descopere cultura egipteană.

Oradea

Noua Acropolă Oradea a organizat în luna iunie 2024 o dezbatere având ca temă „Interpretarea simbolică a alegoriei Primăvera a lui Sandro Botticelli”.

Până la abordarea filosofică a multitudinii de simboluri incluse în această capodoperă de artă plastică renescentistă, am fost introduși în universul efervescent al vieții, surselor de inspirație și creației lui Sandro Botticelli, pentru ca apoi

să trecem în revistă personajele mitologice din tablou, precum și semnificațiile lor din punct de vedere filosofic, religios și artistic. A fost o dezbatere plăcută și interesantă la care participanții au contribuit activ.

Iași

Ziua Artelor la Iași a avut în centru cele nouă Muze ale tradiției grecești. Am început cu o prezentare a simbolismului fiecăreia dintre ele, urmată de un moment de dans susținut de copiii aparținând Clubului Dance Studio. A treia activitate a fost dedicată picturii. Folosind cartoline pregătite de voluntarii Noii Acropole din Iași, fiecare participant a avut posibilitatea de a-și picta propria planșă reprezentând Muza sa preferată.

Constanța

Cu ocazia Zilei Mondiale a artelor, voluntarii Noua Acropolă Constanța au invitat publicul la două ateliere gratuite de pictură în aer liber. Atelierele s-au desfășurat pe Faleza din Constanța, la standul expozițional al Asociației Noua Acropolă. Trecătorii au putut admira basoreliefuli din piatră cu simboluri din arta greco-romană, egipteană, precolumbiană, bizantină sau mesopotamiană și chiar au avut ocazia să încerce să picteze astfel de simboluri. S-au alăturat activității copii și adulți de toate vârstele, dovadă că arta ne apropie. Au ascultat cu interes povestea Scarabeului, a păsării Benu-Phoenix, a Leului Egiptean și și-au exersat atenția la detalii prin tehnici de pictură în ulei. 🎨

Curs de filosofie pentru viață

Foto: Caspar Rae, Unsplash

Fiecare dintre noi are momente în care se întreabă: **Care este sensul vieții mele? Pentru ce m-am născut? Ce pot să fac mai bun în această viață? Viața mea se petrece doar în exterior sau pot avea și o viață interioară? Ce experiențe îmi îmbogățesc viața și mă fac fericit? Pot învăța ceva din momentele de suferință?**

Cursul de filosofie pentru viață este o oportunitate de a ne descoperi pe noi înșine și lumea din jur cu ajutorul ideilor filosofiei antice Occidentale și a tradiției vechi Orientale. Învățăturile pot deveni instrumente practice pe care le putem aplica în viața de zi cu zi, pentru a trăi o viață mai fericită și a dezvolta libertatea conștiinței. Putem explora astfel calea transformării interioare care ne va permite apoi să contribuim activ la construirea unei lumi mai bune.

Grupe noi de curs în perioada următoare

Cluj-Napoca

8 octombrie, ora 18:30

București

23 octombrie, ora 18:30

27 octombrie, ora 20:00

Iași

3 octombrie, ora 18:30

6 octombrie, ora 11:00

Timișoara

2 și 9 octombrie, ora 19:00

Sibiu

octombrie 2024

Scopul și tematica cursului:

I. Pentru a îmbunătăți etica și valorile

1. Filosofia naturală și valorile etice.
2. Ființa umană și Cosmosul
3. Înțelepciunea Indiei: Bhagavad-Gītā
4. Texte vechi tibetane: Glasul liniștii. Valoarea introspecției și a reflecției
5. Filosofia budistă: înțelegerea și depășirea crizelor
6. Înțelepciunea Chinei: Confucius

II. Pentru a îmbunătăți relațiile umane

7. Provocarea vieții sociale: problemele actuale ale lumii și ale ființei umane
8. Platon: mitul peșterii
9. Aristotel: căutarea fericirii
10. Plotin și școala neoplatonică
11. Importanța educației, rolul cetățeanului
12. Egiptul Antic: justiția ca o determinantă a vieții colective
13. Stoicism: Epictet, Seneca și Marcus Aurelius

III. Pentru a construi viitorul

14. Filosofia istoriei: experiența ca motor pentru viitor
15. Importanța transmiterii: surse, fundamente și științe complementare
16. Istorie și mitologie: interpretarea simbolurilor
17. Ciclurile istoriei
18. Libertate și destin: chei pentru deschiderea ușilor viitorului

București

Conferințe la Biblioteca Metropolitană București

29 octombrie, ora 17:00 – *Simfonie în cheia carbonului*. Prezintă Carmen Chifiriuc.

26 noiembrie, ora 17:00 – *Relația dintre filosofie, știință și înțelepciune*. Prezintă Prof. Ivo Ivanovici.

17 decembrie, ora 17:00 – *Despre armonia și înlănțuirea formelor în Natură*. Prezintă Sorin Jianu.

Timișoara

Evenimente din cadrul Zilele Filosofiei 2024

14 noiembrie – *Peisajul Filosofic al Iluminismului*. Prezentare interactivă a realităților intelectuale și culturale iluministe și o comparație cu timpurile moderne.

19 noiembrie – *Nuanțele Libertății*. Cerc socratic (dialog filosofic) cu participarea publicului, pe tema valențelor Libertății.

21 noiembrie – *Cum ne dezvoltăm busola morală? (după Immanuel Kant)*. Prezentare interactivă despre relevanța eticii astăzi și despre cum putem dezvolta un simț moral stabil, folosind ideile lui Kant despre etică.

Cluj-Napoca

Evenimente

4 octombrie, ora 19:00 – *Quiz filosofic*. Cafeneaua Urania.

Evenimente din cadrul Expoziției „Filosofie și Știință”

18 noiembrie – *proiecția filmului „Exploratorul” realizat de Fundația Artelor Vizuale urmată de o prezentare a vieții și a operei lui Emil Racoviță*. Prezintă Mirela Mișan și Rareș Rusu.

CONFERINȚE, DIALOGURI, EVENIMENTE

20 noiembrie – *Misiunea Apollo 13*. Prezintă Ernest Matyus Ștefan.

21 noiembrie – *Dialogul "Ce știm și ce cunoaștem - fizic versus metafizic"*. Prezintă Georgiana Crețu și Mirela Mișan.

23 noiembrie – *Conferința "Știință, filosofie și înțelepciune"*. Prezintă Ivo Ivanovici.

24 noiembrie – *Simbolismul mandalei*. Prezintă Mirela Mișan.

26 noiembrie – *Încheiere expoziție, prezentare despre Marie Curie*. Prezintă Georgiana Crețu.

Iași

Conferințe la Muzeul „Poni-Cernătescu” Iași

octombrie – *Sun Tzu - Arta războiului*.

noiembrie – *Ce este sufletul?*

decembrie – *Mitul eroului solar*.

Ateliere de filosofie practică

În căutarea... Identității/Fericirii/ Dragostei/Libertății/Sensului vieții.

Oradea

Evenimente

30 octombrie – *Muza Dansului, Terpsichore*. Prezentare și discuții.

Evenimente din cadrul Zilele Filosofiei 2024

20 noiembrie – *Muza Astronomiei, Urania*. Prezentare și discuții.

22 noiembrie – *Mitul Peșterii*. Dialog.

11 decembrie – *Muza Istoriei, Clio*. Prezentare și discuții.

14 decembrie – *Atelier de lumânări*.

Sibiu

Conferințe și mese rotunde la Biblioteca Județeană Astra Sibiu

octombrie – *Despre destin și liber arbitru*.

noiembrie – *Ce ne apropie și ce ne desparte? Cum să creăm legături autentice în lumea de azi*

decembrie – *În căutarea fericirii*

Constanța

28 septembrie, ora 11:00 – *Dialog filosofic: Platon-Republica*. Barissimo, Bd. Ferdinand nr.32.

29 septembrie, ora 10 – *Acțiune ecologică în Centrul Istoric al Constanței*. Piața Ovidiu nr.12.

13 octombrie, ora 11 – *Conferință: Chei pentru o viață interioară de succes*. Sediul Noua Acropolă.

19 octombrie, ora 11 – *Dialog filosofic: Platon-Republica partea a II-a*. Barissimo, Bd. Ferdinand nr.32.

19 octombrie, ora 15 – *Atelier de Pictură egipteană*

03 noiembrie, ora 11 – *În căutarea eroului: Micul Prinț*. Sediul Noua Acropolă.

23 noiembrie – *Acțiune ecologică: plantare de copaci la Cumpăna, jud. Constanța* (eveniment organizat de Plantează în România)

15 decembrie, ora 11 – *Idealul Templierilor*. Sediul Noua Acropolă.

Evenimente din cadrul Zilele Filosofiei 2024

21-24 noiembrie – *Cărarea Înțelepciunii*

ATELIER DE PICTURĂ PE BASORELIEFURI

Informații și înscrieri: 0731 371 249